

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет економіки і управління _____

Кафедра економіки і підприємництва _____

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

_____ магістра _____

на тему: Удосконалення управління системою економічної безпеки
підприємства

здобувач _____ **II** курсу _____ **групи** ЕК-23дм

спеціальність: 051 Економіка

_____ **Кушков Д. Г.** _____

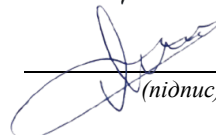
(ПІБ здобувача)

_____ (підпис)

Керівник роботи _____ **доц., к.е.н. Бурко Я. В.** _____

(вчене звання, науковий ступінь, ПІБ)

_____ (підпис)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить 82 сторінки., 5 рис., 28 табл.

Об'єкт дослідження: економічна безпека підприємства ТОВ “ДДК - МОТОРС”.

Мета роботи: розробка шляхів формування ефективного управління системою економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження: спостереження, аналізу і синтезу, а також монографічний, економіко-статистичний методи.

Актуальність теми дослідження зумовлена тими обставинами, що економічні проблеми країни тісно пов'язані зі станом первинної ланки економіки - господарюючого суб'єкта. Його економічна безпека, що розуміється як організаційно-економічна стійкість функціонування і розвитку, є вихідним пунктом національної безпеки країни.

У дипломній роботі здійснено аналіз діяльності підприємства ТОВ “ДДК МОТОРС”. Досліджено теоретичні основи формування системи управління економічною безпекою підприємств, виявлені загрози управління економічною безпекою підприємства, проведено аналіз і оцінку економічної безпеки підприємства, розроблено заходи щодо вдосконалення управління економічною безпекою підприємства і виконання перспективних розрахунків.

ІНФРАСТРУКТУРА, ЗАГРОЗИ БЕЗПЕКИ, КОЕФІЦІЄНТ ПОТОЧНОЇ ЛІКВІДНОСТІ, КОЕФІЦІЄНТ АБСОЛЮТНОЇ ЛІКВІДНОСТІ, ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ, ЦІЛІ, ПОТРЕБИ, КОНФЛІКТНІСТЬ, ВНУТРІШНІ КОМУНІКАЦІЇ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПРОДАЖІВ

ABSTRACT

Thesis contains 82 pages, 5 figures, 28 tables.

Object of research: economic security of the enterprise LLC “DDK MOTORS”.

Purpose: to develop ways to form an effective management system of economic security of the enterprise.

Research methods: observation, analysis and synthesis, as well as monographic, economic and statistical methods.

The relevance of the research topic is due to the fact that the country's economic problems are closely related to the state of the primary link of the economy - the business entity. Its economic security, understood as the organizational and economic stability of its functioning and development, is the starting point of the country's national security.

The thesis analyzes the activities of the enterprise DDK-MOTORS LLC. The theoretical foundations of the formation of a system for managing the economic security of enterprises are studied, threats to the management of economic security of the enterprise are identified, the analysis and assessment of the economic security of the enterprise are carried out, measures to improve the management of economic security of the enterprise and the implementation of prospective calculations are developed.

INFRASTRUCTURE, SECURITY THREATS, CURRENT LIQUIDITY RATIO, ABSOLUTE LIQUIDITY RATIO, BORROWED CAPITAL, GOALS, NEEDS, CONFLICT, INTERNAL COMMUNICATIONS, SALES PROFITABILITY

Зміст

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність економічної безпеки підприємства	8
1.2. Інструментарій антикризового управління бізнесом	15
1.3. Способи попередження банкрутства як інструмент антикризового управління	24
Висновки до РОЗДІЛУ 1.	30
РОЗДІЛ 2. Аналіз економічної безпеки ТОВ “ДДК-МОТОРС”	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ “ДДК-МОТОРС”	31
2.2. Аналіз діяльності та економічної безпеки підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС”	37
2.3. Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС”	48
Висновки до РОЗДІЛУ 2.	51
РОЗДІЛ 3. Шляхи удосконалення управління системою економічної безпеки ТОВ “ДДК-МОТОРС”	52
3.1. Загрози економічній безпеці діяльності підприємства	52
3.2. Застосування механізмів управління та оцінки ефективності системи економічної безпеки організації	55
3.3. Заходи з удосконалення управління системою економічної безпеки підприємства та їх прогностична ефективність.	63
Висновки до РОЗДІЛУ 3.	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЕРЕЛ	76

ВСТУП

В умовах радикальних економічних перетворень дедалі більшого значення набуває забезпечення економічної безпеки підприємств, розробка її критеріїв та вимог, що висувуються в сучасному та майбутньому. Економічна безпека підприємства є необхідною і однією з основних умов його сталого економічного розвитку.

Під економічною безпекою підприємства розуміється комплекс заходів, які забезпечують фінансову стійкість підприємства, його динамічний розвиток, та унеможливлюють несанкціоноване використання його фінансових ресурсів.

Головною метою економічної безпеки підприємства є ефективне використання його фінансів, що забезпечують фінансову стійкість та незалежність.

Необхідно відзначити, що вага фінансової складової у загальній групі складових економічної безпеки підприємства змінюється від мінімуму у підприємств виробничих галузей до максимуму у підприємств фінансової сфери (кредитних організацій, страхових компаній, різних фондів).

Забезпечення економічної безпеки підприємства – це процес реалізації функціональних складових фінансової безпеки з метою запобігання можливим збиткам та досягненню максимального рівня економічної безпеки в даний час і в майбутньому.

Способи забезпечення економічної безпеки підприємства – це набір заходів та система організації їх втілення та контролю, які дозволяють досягати найвищих значень рівня економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека має забезпечувати якісне стратегічне планування, якісне оперативне управління та всеосяжний контроль управління фінансами підприємства.

В умовах антикризового управління різко зростають вимоги до менеджерів усіх рівнів управління, які мають чітко розуміти, які фактори треба застосувати для оздоровлення підприємства та забезпечення його економічної

безпеки. Стійкий фінансовий стан формується у процесі всієї економічної діяльності підприємства, визначення його на ту чи іншу дату допомагає відповісти на питання, наскільки правильно підприємство використовує ресурси для запобігання загрозам та забезпечення його стабільного функціонування. Це характеризує актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи.

Об'єктом дослідження є економічна безпека ТОВ “ДДК-МОТОРС”.

Предмет дослідження: забезпечення економічної безпеки підприємства з урахуванням методів антикризового управління.

Мета випускної кваліфікаційної роботи – розробити заходи щодо удосконалення та підвищення ефективності системи економічної безпеки ТОВ “ДДК-МОТОРС”.

Для досягнення цілей було поставлено такі завдання:

- розкрити сутність економічної безпеки підприємства;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність ТОВ “ДДК-МОТОРС” в умовах антикризового управління;
- виявити напрямки з підвищення ефективності діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС”;
- розробити на основі одержаних результатів діяльності підприємства заходи щодо підвищення ефективності системи економічної безпеки.

У процесі дослідження застосовувалися методи статистичного та економічного аналізу, метод порівняння, спостереження, деталізації.

Наукова новизна випускної кваліфікаційної роботи полягає у розробці авторських схем, що конкретизують сутність економічної безпеки підприємства та уточнюють окремі фактори, що впливають на його антикризове управління.

Практична значимість випускної кваліфікаційної роботи полягає у виявленні напрямів щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” та розроблення конкретних заходів щодо їх реалізації.

Теоретичною, методологічною та інформаційною базою під час

написання випускної кваліфікаційної роботи послужили: праці вітчизняних та закордонних вчених, дані звітності підприємства, а також матеріали періодичного друку.

Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи визначили її структуру.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, розділених на параграфи, висновків, списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти вивчення економічної безпеки та антикризового управління підприємством. Другий розділ присвячений аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” та оцінці ймовірності банкрутства, у третьому розділі пропонуються заходи щодо покращення діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС”.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність економічної безпеки підприємства

Для підприємств оцінка фінансової безпеки важлива насамперед тому, що їх активно задіяний потенціал є визначальним стабілізуючим фактором антикризового розвитку, гарантом економічного зростання та підтримки фінансової незалежності та безпеки країни.

Проблеми власної фінансової безпеки постають перед кожним підприємством не тільки у кризові періоди, а й під час роботи у стабільному економічному середовищі. Комплекс розв'язуваних у своїй діяльності цільових завдань має суттєву різницю.

У режимі сталого функціонування підприємство при вирішенні завдань своєї фінансової безпеки акцентує головну увагу на підтримці нормального ритму виробництва та збуту продукції, на запобіганні матеріальним та/або фінансовим збиткам, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації та руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії недобросовісній конкуренції кримінальним проявам [2, с.78].

Виробнича сфера підприємства, що ефективно працює, якщо вона своєчасно піддається необхідній модернізації, не є джерелом економічного неблагополуччя (економічної небезпеки) як для колективу підприємства та його власника, так і для тих агентів ринку, які користуються продукцією підприємства, тобто його суміжників та споживачів.

У кризові періоди розвитку найбільшу небезпеку для підприємства представляє руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового) як головного фактора життєдіяльності підприємства, його можливостей. При цьому складаються такі умови господарювання, що не забезпечується здатність потенціалу до відтворення. Ресурси для цього підприємство може набувати лише з результатів своєї

діяльності (точніше амортизаційних відрахувань та прибутку), а також за рахунок позикових коштів. В обох випадках джерела інвестицій у кризовій ситуації у підприємства, як правило, виявляються перекриті [4, с.37].

Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загрозам та забезпечення стабільного функціонування підприємства.

Економічна безпека підприємства характеризується сукупністю якісних та кількісних показників, найважливішим серед яких є рівень економічної безпеки. Щоб досягти найвищого рівня економічної безпеки, підприємство має стежити за забезпеченням максимальної безпеки основних функціональних складових системи економічної безпеки підприємства. Функціональні складові економічної безпеки підприємства – це сукупність основних напрямів його економічної безпеки, що істотно відрізняються одне від одного за своїм змістом.

Відрізняють такі функціональні складові економічної безпеки підприємства: фінансову, інтелектуальну та кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, екологічну, інформаційну, силову.

Бізнес в Україні відрізняється складністю, постійним станом боротьби та гострою конкуренцією підприємств. Стійкі «правила» не існують ні для партнерів, ні певною мірою для держави.

Підприємства змушені постійно пристосовуватися до недосконалості законодавчої бази, нестачі кваліфікованих працівників, зношеності виробничого обладнання, дефіциту оборотних коштів, жорсткої грошової та податкової політики держави, неплатоспроможності партнерів та інших несприятливих чинників.

Неповне завантаження потужностей, тому й неефективне їх використання, а тим паче руйнація створеного потенціалу підприємства становлять загрозу економічним, матеріальним основам життєдіяльності колективу та суспільства, для підтримки яких він створювався і розвивався [13, с.14].

Жодне підприємство неспроможне почуватися в економічній безпеці,

якщо його продукція не затребувана ринком; жодне підприємство, що виробляє засоби виробництва, не може відчувати себе в безпеці, якщо відбувається тривалий спад у технологічному розвитку країни.

Види загроз економічній безпеці підприємства: катастрофічні (природні та техногенні), інформаційні, конкурентні, пов'язані з некомпетентністю власника у виробничо-фінансових та інституційних питаннях, організаційні [8, с.51].

Істотну загрозу економічній безпеці підприємств становить небезпека захоплення закордонними інвесторами контрольних пакетів акцій провідних підприємств. У відповідній ситуації вони здатні заблокувати виробництво конкурентоспроможної продукції та не допустити її не лише на світовий ринок, а й на внутрішній ринок.

Економічній безпеці підприємств суттєво загрожують також криміналізація всіх сфер життя суспільства, корумпованість чиновників, агресивність мафіозних структур, загрози особистій безпеці керівництва. Ступінь цих загроз залежить від комерційної діяльності, масштабів організацій, що функціонують над ринком [9, с.98].

Забезпечення економічної безпеки підприємств необхідно розглядати як процес прогнозування та запобігання всебічним збиткам від негативних впливів з різних аспектів фінансово-господарської діяльності. Ефективний результат роботи підприємств із забезпечення прибутковості та стійкості бізнесу, можливо, досягнуто саме за рахунок прогнозування та своєчасного запобігання як очевидним, так і потенційно ймовірним збиткам, що становлять загрозу економічній безпеці.

Підприємства також є власниками технічної та комерційної інформації, торгової марки та інших форм інтелектуальної власності, несанкціоноване використання яких не тільки завдає шкоди фінансовому становищу конкретного підприємства, але і негативно позначається на тій чи іншій складовій економічної безпеки промисловості регіону загалом.

При розгляді питань економічної безпеки підприємств не можна ігнорувати або певною мірою применшувати соціальну значущість

збереження життя та здоров'я персоналу, його матеріального благополуччя.

У цьому контексті об'єкти захисту, виходячи з запропонованої моделі забезпечення економічної безпеки конкретних підприємств, можуть бути представлені таким чином (Рис 1.1).

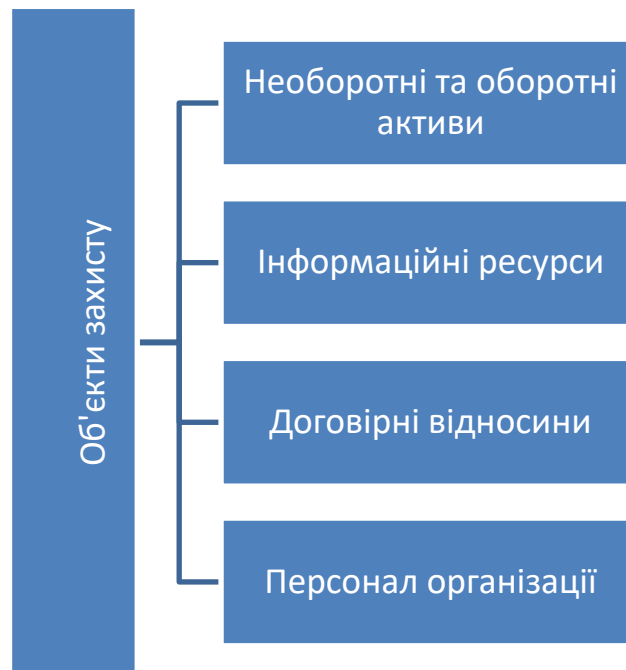

Рис 1.1 Об'єкти захисту

Таким чином, у процесі забезпечення економічної безпеки підприємств виділяються основні об'єкти, що підлягають розгляду як джерела фінансового благополуччя підприємств [3, с.84].

Система забезпечення фінансової безпеки підприємств, залежно від конкретних умов (масштаби фінансово-господарської діяльності, обсяги виробництва, територіальні особливості, стан основних фондів, кадровий потенціал тощо), повинна мати певні засоби власного забезпечення, спираючись на які вона буде здатна виконувати свої завдання, а також нормативно-правове забезпечення, а саме: норми, засоби та методи діяльності служб організації, нормативні документи, що визначають статус служби економічної безпеки, та вимоги, які є обов'язковими у межах сфери її дії (Рис 1.2).

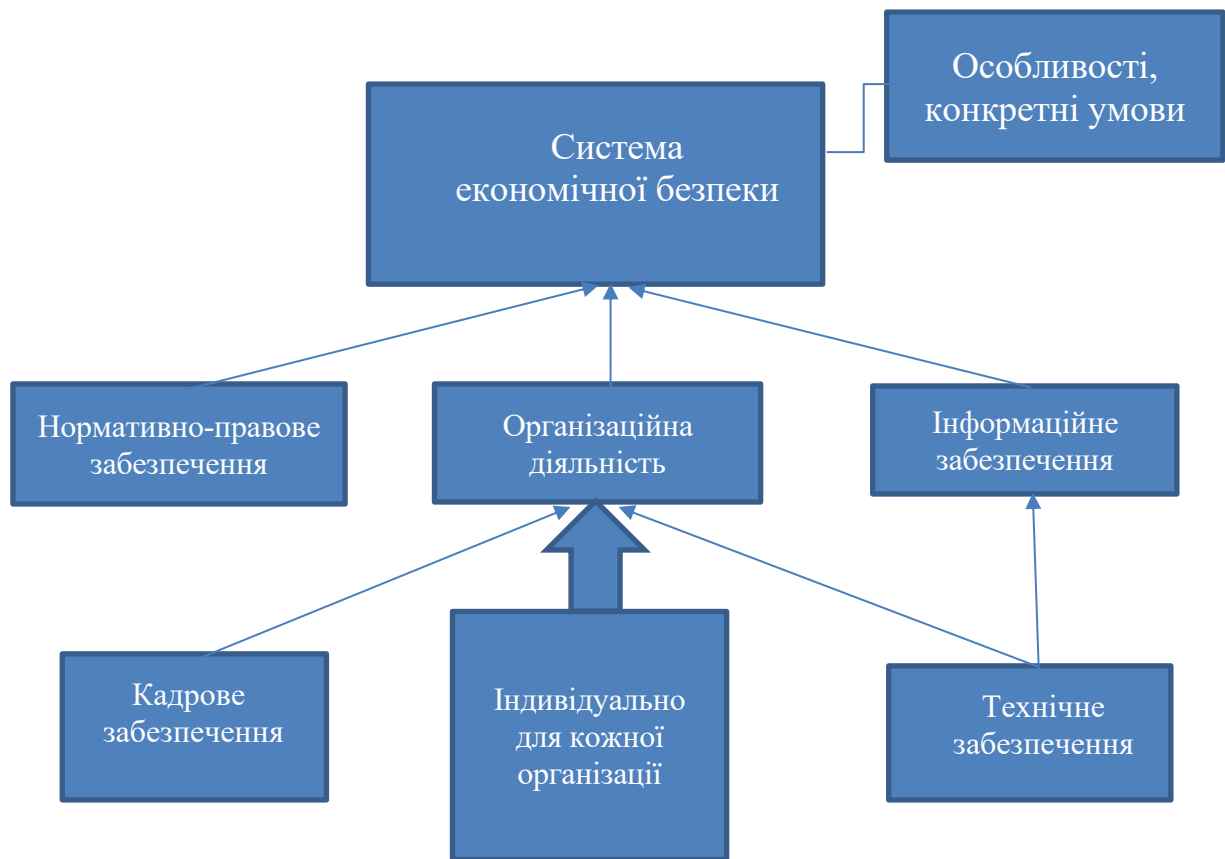

Рис 1.2 – Організаційна структура системи економічної безпеки підприємств

Організаційна діяльність передбачає створення структури, що здійснює аналіз стану фінансової безпеки окремих складових та розробку заходів щодо забезпечення економічної безпеки промислового підприємства загалом, яка залежно від особливостей бізнесу може бути як власним підрозділом, так і залученою на договірній основі [5, с.83]. Тут особливого значення набуває питання державного регулювання правового становища даних структур та їхньої відповідальності за результати своєї діяльності, яка має здійснюватися в тісній взаємодії з органами виконавчої влади регіону по місцю дислокації підприємства і муніципальних утворень, до компетенції яких входить забезпечення економічної безпеки регіону загалом.

Інформаційне забезпечення включає отримання відомостей, необхідних для вирішення завдань, що забезпечують ефективне функціонування системи.

Кадрове забезпечення включає: підбір кадрів відповідної кваліфікації, підвищення кваліфікації персоналу організації, забезпечення системи стимулювання менеджменту і може розглядатися як окремий елемент економічної безпеки промислових підприємств та, в окремих випадках, як складова діяльності організації.

Технічне забезпечення включає широке використання технічних засобів різного призначення, що забезпечують реалізацію заходів щодо забезпечення економічної безпеки та контролю за їх виконанням.

Загалом модель економічної безпеки промислових підприємств повинна бути основними принципами та напрямками реалізації заходів на різних рівнях виробничої та комерційної діяльності.

В економіці криза руйнує безліч найслабших і найменш доцільно організованих підприємств, відкидаючи застарілі способи виробництва, форми організації підприємств на користь сучасних способів і форм.

Кризи можуть виникнути і як випадковий результат стихійного лиха чи великої помилки. Кризи починаються тоді, коли потенціал прогресу основних елементів системи переважно вичерпаний, і вже народилися і починають боротьбу елементи нової системи, що представляє майбутній цикл.

У найзагальнішому вигляді послідовність дій під час прогнозування криз така:

- а) визначення цілей та тимчасових меж прогнозування криз; розуміння причин, сутності та характеру даної кризи;
- б) визначення застарілих і, навпаки, перспективних елементів системи та виявлення ядра майбутньої системи;
- в) встановлення поля впливу кризи;
- г) вивчення зовнішніх факторів розгортання майбутньої кризи, взаємодії циклів, їх синхронізації та резонансного впливу;
- д) розгляд шляхів виходу із кризи.

Слід розрізняти фактори, причини та симптоми кризи.

Чинники кризи події (явища, процеси, тенденції), що створюють можливість появи криз.

Чинники виникнення кризових ситуацій у створенні у найзагальнішому вигляді можна класифікувати так.

1. Зовнішні та внутрішні фактори.

Коли йдеться про зовнішні фактори, то мають на увазі, що на організацію впливають загальні цикли, властиві національним і світовим економікам.

Дію внутрішніх чинників можна описати таким чином. По-перше, кожна організація (і її продукти) має свої власні життєві цикли, існування яких обумовлює можливість появи криз. По-друге, кожна організація по-своєму реагує на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, і неадекватна реакція на глибокі, швидкі та несподівані зміни може стати причиною появи кризових ситуацій. Криза в організації може виникнути і при сприятливому для її розвитку зовнішньому середовищі.

2. Загальні та специфічні фактори.

Зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі можуть впливати на розвиток досить великої кількості організацій або мати відношення тільки до однієї організації. Відповідно повинні існувати загальні та специфічні механізми антикризового управління.

Причини кризи події (явища, процеси), внаслідок яких виникають кризи. Якщо інфляція є чинником кризи, то невиправдане збільшення грошової маси може стати причиною кризи. Причини кризи визначають зміст програм антикризового управління.

Симптоми кризи – це ознаки її прояву, тобто сигнал про виникнення кризової ситуації. У нашому прикладі це стрімке зростання цін. Симптоми не завжди виражають істинну причину кризи, але вони свідчать про необхідність вживання адекватних заходів: запуск антикризових програм [1, с.82].

Багато хто сприймає кризу як надзвичайну ситуацію, для виходу з якої існують розроблені процедури. Але слід зазначити, що криза – це зіткнення з проблемами, що виходять за звичні рамки. Тому необхідно діяти швидко, точно, до того ж – в умовах високої невизначеності та сильного тиску зовнішнього середовища.

Ідентифікація виду кризи обумовлює вибір напрямів та методів перетворень, визначення адекватного комплексу заходів, що є антикризовим управлінням.

1.2. Інструментарій антикризового управління бізнесом

Після проведення відповідних моніторингових заходів для подолання кризової ситуації на підприємстві успішність вирішення проблем буде прямо пропорційно залежати від застосування відповідних інструментів антикризового управління. Серед таких слід виділити фінансовий менеджмент кризової ситуації, маркетингові заходи, реструктуризацію організацій, перегляд інвестиційної та інноваційної політики й управління ризиками та оптимізацію системи управління персоналом.

Перше, з чого починається виправлення кризової ситуації на підприємстві, що потрапило у скрутне фінансове становище, це побудова ефективного фінансового менеджменту.

Типовою для неблагополучних підприємств є ситуація, коли фінансове планування перебуває у зародковому стані, тобто, немає фінансової стратегії, нечітко поставлені фінансові цілі, відсутня інформація про фінансову ефективність (рентабельність) за видами продукції та за підрозділами, немає переконливих обґрунтувань інвестицій, незадовільний облік та звітність. Це часто призводить до того, що керівники підприємств не можуть зрозуміти, «куди ж знову пішли гроші», і надто довго обробляється бухгалтерська інформація про фінансовий стан підприємства.

Цілями фінансового менеджменту в антикризовому управлінні при цьому є усунення неплатоспроможності підприємства, відновлення фінансової стійкості, забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковій перспективі та розробка фінансової стратегії, яка має забезпечити високі темпи зростання операційної діяльності та нейтралізувати загрози кризи.

Завданнями фінансового менеджменту в антикризовому управлінні прийнято вважати формування у необхідному обсязі фінансових ресурсів,

ефективне використання фінансових ресурсів, оптимізацію грошового обороту, максимізацію прибутку при заданому рівні фінансового ризику або мінімізацію фінансового ризику за планованого рівня прибутку та забезпечення постійної фінансової рівноваги.

Основними інструментами фінансового менеджменту є прогнозування, планування, контроль та аналіз.

Система фінансового планування включає наступні основні елементи: план продажу та закупівель; план виробництва; аналіз фінансових потоків (коштів); аналіз прибутків та збитків; аналіз перспективного балансу та аналіз руху матеріальних потоків.

Мета маркетингу в антикризовому управлінні – забезпечити насамперед виробництво та продаж таких товарів, які пов'язуються найбільшим та стійким попитом на ринку та приносять підприємству основну масу прибутку. Найбільш повно і краще, ніж конкуренти, задовольняти запити споживачів є можливим, якщо у вибраних напрямках діяльності підприємство має чи може мати сильні та стійкі конкурентні переваги, що ґрунтуються на стрижневих компетенціях підприємства.

Завдання маркетингу: комплексне вивчення ринку, оцінка попиту та незадоволених потреб, розробка маркетингової стратегії та комплексу маркетингових засобів (товар, ціна, канали розподілу, комунікації) для її реалізації.

Маркетинговий процес та фактори, що його визначають, можна представити наступним чином:

1. Маркетинговий аналіз: вибір цільових споживачів, яких підприємство може обслуговувати ефективніше, ніж конкуренти. Він складається з наступних етапів: кількісна оцінка попиту та його прогноз; сегментація ринку; визначення конкурентних переваг; відбір цільових сегментів і позиціонування товару на ринку та аналіз позиціонування конкурентних товарів.

2. Розробка маркетингової стратегії, яка спрямовується на максимальну адаптацію організації до вимог ринку.

3. Розробка маркетингового комплексу. Маркетинговий комплекс – це сукупність маркетингових інструментів, що використовуються для отримання бажаної реакції цільового ринку.

4. Розробка плану маркетингу. Детальний маркетинговий план необхідний з кожного напрямку діяльності, товару чи торгової марки. Він складається з тих самих елементів, що й загальний план розвитку підприємства.

5. Реалізація маркетингових заходів. Успіх реалізації маркетингу залежить від таких чинників: програми дій, організаційної структури, системи прийняття рішень, мотивації персоналу, культури організації. У кризовій ситуації доводиться діяти в умовах високої невизначеності (ситуація швидко змінюється, складно передбачати зміни та оцінити їх наслідки), дефіциту часу (необхідно швидко приймати та реалізовувати рішення, діяти рішуче) та ресурсів (жорсткі бюджетні обмеження змушують шукати нестандартні рішення).

В економічній літературі для позначення корінних перетворень на підприємствах використовуються також терміни «організація», «реінжиніринг», «реформування» та «трансформація». Їх використання залежить від розставлених авторами акцентів щодо причин, глибини, швидкості та характеру перетворень. У теорії стратегічного менеджменту, коли ми говоримо про всебічні перетворення на підприємстві як про реакцію на зміни, що відбуваються в зовнішньому середовищі, використовується найчастіше термін "трансформація". Термін "реформування" використовується тоді, коли підкреслюється глибина, а також нормативний та перехідний (від однієї системи до іншої) характер перетворень. Поняття «реструктуризація» наголошує на зміні економічних відносин на підприємстві внаслідок перебудови визначальних їх ресурсів і структур. Реструктуризація є матеріальною основою реформування чи трансформації підприємства.

Під реорганізацією розуміються такі перетворення юридичної особи, як злиття, приєднання, поділ, виділення та перетворення на іншу організаційно-правову форму. Реінжиніринг є частиною програм реформування чи

трансформації підприємства, тут акцент робиться на кардинальній перебудові бізнес-процесів в організації. Реструктуризації можуть піддатися всі види та ресурси діяльності організації.

Найчастіше прийнято говорити про такі складові реструктуризації:

- реструктуризація бізнесу на основі нової стратегії розвитку;
- реструктуризація майнового комплексу;
- реструктуризація власності (акціонерного капіталу);
- реструктуризація заборгованості;
- реструктуризація організаційної структури підприємства.

Основними цілями реструктуризації є забезпечення дієздатності у короткостроковому періоді (наприклад, відновлення платоспроможності підприємства) та відновлення конкурентоспроможності підприємства у довгостроковому періоді. Проте загалом немає єдиного індикатора ефективності діяльності підприємства.

Найбільш поширеними є такі напрями реструктуризації підприємства як: зміни в організаційній стратегії, зміни організаційно-правової форми бізнесу та зміни структури і системи управління.

Інвестиційна стратегія в антикризовому управлінні спрямована на подолання інвестиційного спаду в період кризи, структурну перебудову виробництва та створення умов фінансової стійкості підприємства (регіону, країни) у довгостроковому періоді.

Інвестиційна стратегія розробляється і реалізується на всіх рівнях управління національною економікою: національному, регіональному, місцевому і локальному (на підприємствах). Основою нарощування інвестицій є суттєве підвищення інвестиційної привабливості об'єкта управління як наслідок цілеспрямованої політики. Інвестиційна стратегія реалізується через інвестиційні програми та проекти.

Інвестиційна діяльність підприємства проводиться за такими напрямками:

- оновлення та розвиток матеріально-технічної бази підприємства, тобто розширене відновлення його основних засобів;

- нарощування обсягів виробництва та реалізації продукції;
- освоєння нових видів діяльності.

В умовах кризи кадрова політика трансформується, що пов'язано з обмеженістю фінансових коштів, неминучістю організаційних перетворень та згортання низки соціальних програм, скороченням чисельності персоналу та підвищенням соціально-психологічної напруженості в трудовому колективі. Щоб всього цього уникнути, необхідно вирішувати такі питання: формування команди менеджерів, здатних розробити та реалізувати програму виживання та розвитку підприємства; збереження ядра кадрового потенціалу організації: менеджерів, фахівців, робітників, які мають особливу цінність для підприємства; реструктуризації кадрового потенціалу підприємства; зниження соціально-психологічної напруженості в колективі та забезпечення соціального захисту і працевлаштування працівників, що вивільняються.

Антикризове управління завжди супроводжується змінами у діяльності персоналу. Всяка зміна зустрічає опір. Тому слід проаналізувати і передбачити, який опір (потенціальний і реальний) може зустріти заплановану зміну, зменшити його до можливого мінімуму і зміцнити новий стан.

Ефективна робота підприємства залежить від конструктивних позицій персоналу не менше, ніж від виробництва та маркетингу. Працівники мають вірити у те, чим займається підприємство, вірити, що цим варто займатися. Значимість працівника має бути порівняна зі значимістю підприємства. Якщо це не так, то страждають і працівник, і підприємство. Вимірювання ставлення персоналу до своєї роботи, керівників, споживачів, підприємства загалом, вимірювання етичних норм працівників, становища проти конкурентами – усе це забезпечує розуміння зобов'язань працівників перед підприємством.

Антикризове управління – це процес запобігання чи подолання кризи організації. У цьому визначенні об'єднані дві складові антикризового управління: запобігання кризі, яка ще не настала, і подолання вже існуючої кризи [2, с.15].

Перше завдання управління системою економічної безпеки – збереження та зміцнення конкурентного становища підприємства в умовах невизначеності,

ризик. У цьому випадку антикризове управління застосовується на будь-якому підприємстві незалежно від його економічного становища (використовується і на найуспішніших підприємствах) та від стадії його життєвого циклу (виконується на всіх стадіях життєвого циклу).

Вирішення другого завдання – подолання кризи – завжди носить специфічний характер, і тому його можна назвати антикризовим управлінням у вузькому значенні.

Так, це антикризове управління у вузькому сенсі – це запобігання банкрутству підприємства, відновлення його платоспроможності.

Для виходу з кризового фінансового стану та забезпечення стійкості темпів зростання основних показників господарської діяльності необхідно розробити програму щодо оздоровлення діяльності підприємства. Правильне використання цих критеріїв дозволяє оцінити фінансовий стан на якісному рівні, але потрібна кількісна оцінка, яка дозволить деталізувати ситуацію.

Банкрутство зумовлене сутністю ринкових відносин, що пов'язані з невизначеністю досягнення кінцевих результатів та ризиком втрат. Банкрутство підприємства в Україні починається з подання заяви до суду кредитором чи боржником, незалежно від його причин. Підставою звернення кредитора до суду про визнання боржника банкрутом є неплатоспроможність боржника, що у свою чергу визначається затримкою виконання договірних зобов'язань терміном понад три місяці. Це затримка поставки або оплати за постачання та неможливість виконання цих дій, яка є достатньою причиною для звернення до процедури банкрутства. Підприємство стає неспроможним, тобто не може виконувати обов'язки щодо здійснення платежів у строк.

Навмисне банкрутство підприємства в Україні – це умисне створення умов, за яких підприємство є неплатоспроможним у власних інтересах чи інтересах інших. При виявленні керуючим підприємства ознак навмисного чи хибного банкрутства він зобов'язаний звернутися до правоохоронних органів для притягнення винних посадових осіб до відповідальності.

Помилкове банкрутство підприємства відрізняють від навмисного банкрутства. Наперед помилкове оголошення про свою неспроможність для

отримання матеріальної вигоди – знижки з боргів, несплати боргів – є хибним банкрутством [4, с.30].

У разі ненавмисного банкрутства держава має надавати допомогу підприємствам по виходу із кризової ситуації. В інших випадках зловмисне банкрутство кримінально карається.

У економічній літературі сутність банкрутства трактується неоднозначно. Але більшість авторів під банкрутством розуміють боргову неспроможність підприємства – неспроможність його задовольнити вимоги кредиторів щодо оплати товарів, робіт та послуг, – нездатність забезпечити обов'язкові платежі до бюджету та позабюджетних фондів, оскільки боргові зобов'язання підприємства-боржника перевищують розміри його майна або структура його балансу незадовільна.

У Кодексі України з процедур банкрутства дається визначення поняття банкрутства: це «визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у визначеному порядку грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника». Цей Кодекс визначає умови та порядок відновлення платоспроможності боржника, який є юридичною особою, або визнання його банкрутом. Метою проведення цих процедур є задоволення вимог кредиторів. Банкрутство підприємств спрямоване на оздоровлення та ефективніше функціонування національної економіки [1, с.8].

У законодавстві виділяють умови визнання банкрутства:

- боржник може бути визнаний банкрутом тільки на підставі рішення суду;
- критерієм неспроможності боржника є його неплатоспроможність, коли боржник не може повністю розплатуватись за своїми зобов'язаннями протягом трьох місяців з моменту настання строку його виконання.

Ознаками банкрутства є:

- банкрутство встановлюється судом виходячи з заяви боржника в

суд;

- банкрутство встановлюється примусово на підставі заяви в суд кредиторів чи інших уповноважених У Кодексі України з процедур банкрутства осіб,

- у випадках, встановлених Кодексом України з процедур банкрутства, боржник зобов'язаний звернутися до суду із заявою про визнання банкрутом;

- справи про банкрутство розглядаються судом, якщо вимоги кредиторів до боржника разом складають суму щонайменше сто п'ятдесяти місячних розрахункових показників;

- якщо вартість майна юридичної особи, щодо якої упорядку, встановленому Цивільним кодексом України прийнято рішення про ліквідацію, недостатня для задоволення вимог кредиторів, така юридична особа має бути ліквідована в судовому або позасудовому порядку за правилами, встановленими У Кодексом України з процедур банкрутства;

Відповідно до Кодексу України з процедур банкрутства щодо боржника - юридичної особи застосовуються такі судові процедури, як: розпорядження майном боржника; санація боржника; ліквідація банкрута. Підставою застосування цих процедур є неплатоспроможність підприємства-боржника. При встановленні цього факту мають бути враховані зобов'язання боржника, термін виконання яких настав, а також прийняті та які у виконанні.

На банкрутство підприємств впливають внутрішні (суб'єктивні) та зовнішні (об'єктивні) фактори.

Зовнішні чинники загалом характеризують умови, що склалися на макрорівні для функціонування суб'єктів господарювання. Вони можуть бути сприятливими та несприятливими для суб'єктів господарювання, все залежить від ефективності функціонування державного законодавчого та виконавчого апарату, тобто від того, наскільки повно держава виконує покладені на неї функції [4, с.231].

Характеристика зовнішніх факторів показана у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Зовнішні чинники банкрутства

Чинники банкрутства	Характеристика чинників
Економічні	Кризовий стан економіки країни, спад виробництва, інфляція, нестабільність фінансової системи, зростання цін на ресурси, тарифи, зміна кон'юнктури ринку, неплатоспроможність, банкрутство партнерів, неправильна фіскальна політика держави
Політичні	Політична нестабільність суспільства, зовнішньоекономічна політика держави, розрив економічних зв'язків, втрата ринків збуту, недосконалість законодавства у сфері господарського права, антимонопольної політики, підприємницької діяльності та інших проявів регулюючої функції держави
Демографічні	Чисельність, склад і рівень добробуту народу, культурний уклад суспільства

Банкрутство - це наслідок спільної дії внутрішніх та зовнішніх факторів.

Всі ці фактори тісно взаємопов'язані між собою, але вони залежать від однієї причини – рівня компетентності та відповідальності державних та регіональних органів влади, їх уміння грамотно керувати економікою окремих регіонів та країни загалом.

Внутрішні чинники включають виробничі, маркетингові, фінансові складові. Це дефіцит власного оборотного капіталу – це наслідок неефективної виробничо-комерційної діяльності, низький рівень техніки, технології та організації виробництва.

Важливе місце займає управління виробничими ресурсами, нераціональне управління якими призводить до зниження ефективності використання виробничих ресурсів та створення наднормативних залишків.

Відсутність збуту через низький рівень організації маркетингової діяльності з вивчення ринків збуту, підвищення якості часто також призводить до банкрутства.

Наявність ненадійних клієнтів підприємства, які прострочують платежі або не платять зовсім, накопичує борги підприємства. Так зароджується ланцюгове банкрутство.

Непродумана та непрорахована наперед політика підприємства щодо швидкого та неконтрольованого розширення його господарської діяльності призводить до отримання нестабільного та несвоєчасного прибутку.

З внутрішніх (суб'єктивних) факторів найбільше значення для підприємства має рівень його менеджменту, особливо компетентність перших осіб підприємства.

У реальному господарському процесі до банкрутства підприємства можуть доводити різні чинники, що підсилюють чи послаблюють взаємний вплив. Якщо вдається виділити переважний чинник, то банкрутство підприємства можна поділити на:

- банкрутство, пов'язане з неефективним управлінням підприємством, непродуманою маркетинговою стратегією;
- банкрутство, викликане нестачею інвестиційних ресурсів для здійснення розширеного випуску продукції, що користується попитом;
- банкрутство, зумовлене виробництвом неконкуренто-спроможної продукції.

В умовах фінансової та політичної нестабільності діяльності підприємств загрожують різні кризові ситуації, результатом яких може стати неплатоспроможність і як наслідок банкрутство, що у свою чергу призводить до втрати робочих місць та збільшення соціальної напруженості у суспільстві. Тому при проведенні діагностики фінансового стану підприємства значну увагу необхідно приділяти заходам щодо запобігання банкрутству.

1.3. Способи попередження банкрутства як інструмент антикризового управління

Фінансовий стан підприємства, його стійкість багато в чому залежить від оптимальності структури джерел капіталу та структури активів підприємства,

а також від урівноваженості активів та пасивів підприємства.

Для запобігання банкрутству необхідно провести аналіз стійкості фінансового стану та, головне, – його платоспроможності, оскільки саме ця категорія виступає критерієм потенційного банкрутства. Для цього спочатку необхідно проаналізувати структуру джерел капіталу підприємства та оцінити ступінь фінансової стійкості та фінансового ризику. Методичні підходи, що стосуються прогнозування банкрутства, розроблені сучасними економістами, включають кілька ключових показників, що характеризують фінансовий стан підприємства.

На основі більшості методик розраховується комплексний показник ймовірності банкрутства. Ці методики та моделі повинні дозволяти прогнозувати виникнення кризової ситуації підприємства заздалегідь, ще до появи очевидних ознак.

Такий підхід особливо необхідний, оскільки життєві цикли підприємств у ринковій економіці короткі (4-5 років). У зв'язку з цим найбільш ефективними є короткі і тимчасові рамки застосування в них антикризових стратегій, а в умовах вже існуючої кризи підприємства їх застосування може призвести до банкрутства.

Для виходу із кризового фінансового стану та забезпечення стійкості темпів зростання основних показників господарської діяльності необхідно розробити програму з оздоровлення діяльності підприємства. Правильне використання цих критеріїв дозволяє оцінити фінансовий стан на якісному рівні, але потрібна кількісна оцінка, яка дозволить деталізувати ситуацію.

Використання зарубіжного досвіду показує, що підприємства за кордоном мають досвід застосування цих методик і широке їхнє застосування показує необхідність і можливість оцінки фінансового стану за допомогою методів прогнозних оцінок. Метою прогнозного аналізу є комплексна оцінка майбутнього фінансово-економічного стану підприємства з урахуванням виявлених тенденцій та експертних оцінок можливої зміни вихідних показників. У фінансовому прогнозуванні може бути використане економіко-математичне моделювання та метод експертних оцінок. Для прогнозування

ймовірності банкрутства часто використовують багатофакторну модель, яка розраховується на основі балансу підприємства та звіту про результати фінансово-господарської діяльності. У моделі Е. Альтмана (1968 рік) застосовується 5 основних показників, рівень загрози банкрутства визначається за шкалою, наведеною в таблиці 1.2

Таблиця 1.2 – Рівні загрози банкрутства підприємства

Значення Z	Ймовірність	Масштаб кризи	Спосіб реагування
до 1,8	дуже висока	фінансова катастрофа	Пошук ефективних форм санації
1,81-2,7	висока	глибока криза	Повне використання внутрішніх механізмів фінансової стабільності
2,71-2,99	можлива	легка криза	Нормалізація поточної фінансової заборгованості
3 і вище	вкрай низька	-	-

Незважаючи на відносну простоту розрахунків цієї моделі, вона не дозволяє отримати достатньо об'єктивний результат. Точність прогнозу на один рік становить приблизно 95 відсотків, на два – до 83 відсотків. Найчастіше цю модель застосовують щодо великих компаній.

Як видно з моделі Альтмана, причинами банкрутства можуть бути не лише проблеми з ліквідністю, а й недостатня ефективність організації, низькі показники рентабельності та ділової активності.

Відомі й інші подібні критерії, зокрема британські вчені Тафлер та Тішоу запропонували у 1977 році чотирифакторну прогнозну модель. У цьому році Е. Альтман розробив семифакторну модель, що дозволяє прогнозувати банкрутство на горизонті 5 років з точністю до 70 відсотків.

Перевага цієї моделі – максимальна точність, проте її застосування ускладнено через брак інформації (потрібні дані аналітичного обліку зовнішніх користувачів, яких немає.).

Чинники, прийняті до уваги в розглянутих моделях прогнозування банкрутства, впливають на визначення ймовірності банкрутства вітчизняних підприємств. Тому використання цих моделей у вітчизняній практиці цілком виправдане.

Показники прогнозування ймовірності банкрутства можна поділити на дві групи.

До першої групи відносяться критерії та показники, несприятливі поточні значення або складова динаміка зміни яких свідчать про можливі в найближчому майбутньому значні фінансові труднощі, в тому числі і банкрутство.

До другої групи входять критерії та показники, несприятливі значення яких не дають підстави розглядати поточне фінансове становище як критичне; разом з тим вони вказують, що за певних умов, обставин або неприйняття чинних заходів ситуація може різко погіршитися.

Рішення про визнання структури балансу незадовільною, а підприємства – неплатоспроможним приймається у вітчизняній практиці з урахуванням реальної можливості підприємства-боржника відновити платоспроможність або враховується реальність загрози втратити платоспроможність протягом певного часу. Тож у систему критеріїв оцінки структури балансу включений коефіцієнт відновлення (втрати) платоспроможності, який характеризує наявність реальної можливості в підприємства відновити (чи загрози втратити) свою платоспроможність найближчим часом.

Враховуючи різноманіття показників фінансової стійкості, відмінності в рівні їх критичних оцінок і складності, що виникають у зв'язку з цим в оцінці кредитоспроможності підприємства та ризику його банкрутства, багато вітчизняних і зарубіжних економістів рекомендують проводити інтегральну оцінку фінансової стійкості на основі аналізу.

Американським вченим Дюраном Д. була розроблена інтегральна модель оцінки фінансової стійкості. Для розрахунку необхідні значення коефіцієнтів рентабельності власного капіталу, поточної ліквідності та фінансової незалежності. Характеристика класів фінансової стійкості представлена у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Характеристика класів фінансової стійкості підприємства

Коефі- цієнти	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас
1 K1	30 і 50 балів	29,9-20 49,9-35 балів	19,9-10 34,9-20 балів	9,9-1 10,9-5 балів	1 0 балів
2 K2	20 і 30 балів	1,99-1,7 29,9-20 балів	1,69-1,4 19,9-10 балів	1,39-1,1 9,9-1 балів	1 і нижче 0 балів
3 K3	0,7 та 20 балів	0,69-0,45 19,9-10 балів	0,44-0,3 9,9-5 балів	0,29-0,2 5-1 балів	< 0,2 0 балів
межі класів	100 і більше балів	99-65 балів	64-35 балів	34-0 балів	0 балів

1-й клас – із гарним запасом фінансової стійкості, забезпечене повернення позикових коштів.

2-й клас – певний ступінь ризику щодо заборгованостей, але підприємство неризиковане.

3-й клас – проблемне підприємство.

4-й клас – підприємство з високим ризиком банкрутства, навіть після вжиття заходів щодо фінансового оздоровлення. Кредитори ризикують втратити свої кошти та відсотки.

5-й клас – підприємство найвищого ступеня ризику, практично неплатоспроможне.

Дані моделі були розроблені для американських підприємств і не повною мірою враховують специфіку функціонування економік інших держав. Тому висновки, отримані за результатами їх використання, не завжди адекватні. Алгоритм побудови цих моделей передбачає використання великого обсягу статистичних даних, ці методики недостатньо відпрацьовані у зв'язку з різкими змінами умов функціонування українських підприємств, крім того, ринкова економіка в Україні не так давно сформувалась.

Аналіз імовірності банкрутства за методикою п'ятифакторної дискримінаційної моделі: якщо P менше 1, то фінансовий стан підприємства незадовільний, при P , більшому за 1, стан стійкий.

У ринкових умовах підприємства працюють за умов комерційного розрахунку. Підприємства повинні самостійно піклуватися про фінансову стійкість, слідкувати за спроможністю задовольнити вимоги кредиторів щодо грошових зобов'язань та виконувати зобов'язання перед бюджетом.

У межах цієї роботи застосуємо методики Альтмана, методику п'ятифакторної дискримінаційної моделі та рейтингову оцінку фінансового стану підприємства.

У результаті підприємство не отримує того економічного ефекту, який був спрогнозований, тому на підприємстві необхідно вивчати сучасні методики запобігання банкрутству розвинутих країн та на основі їх аналізу планувати діяльність та намічати шляхи покращення фінансового стану підприємства.

Висновки до РОЗДІЛУ 1.

У першому розділі роботи розглядаються теоретичні аспекти вивчення економічної безпеки та антикризового управління підприємством.

Економічна безпека підприємства характеризується сукупністю якісних та кількісних показників, найважливішим серед яких є рівень економічної безпеки. Щоб досягти найвищого рівня економічної безпеки, підприємство має стежити за забезпеченням максимальної безпеки основних функціональних складових системи економічної безпеки підприємства.

Антикризове управління – це процес запобігання чи подолання кризи організації. У цьому визначенні об'єднані дві складові антикризового управління: запобігання кризі, яка ще не настала, і подолання вже існуючої кризи.

Перше завдання управління системою економічної безпеки – збереження та зміцнення конкурентного становища підприємства в умовах невизначеності, ризику. У цьому випадку антикризове управління застосовується на будь-якому підприємстві незалежно від його економічного становища та від стадії його життєвого циклу.

Вирішення другого завдання – подолання кризи – завжди носить специфічний характер, і тому його можна назвати антикризовим управлінням у вузькому значенні. Так, антикризове управління у вузькому сенсі – це запобігання банкрутству підприємства, відновлення його платоспроможності.

Для виходу з кризового фінансового стану та забезпечення стійких темпів зростання основних показників господарської діяльності необхідно розробити програму щодо оздоровлення діяльності підприємства. Правильне використання цих критеріїв дозволяє оцінити фінансовий стан на якісному рівні, але потрібна кількісна оцінка, яка дозволить деталізувати ситуацію.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ “ДДК-МОТОРС”

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ “ДДК-МОТОРС”

ТОВ “ДДК-МОТОРС” розташоване у Київській області за адресою: вул. Пономарьова, 3, селище Коцюбинське, Бучанський район, 08298.

ТОВ “ДДК-МОТОРС” створено у 2009 році. ТОВ “ДДК-МОТОРС” має виключно право використовувати фірмове найменування, товарний знак. Термін дії товариства не обмежений. У своїй діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” керується чинним законодавством України та статутом. Установчими документами є установчий договір та статут. В установчому договорі визначено порядок спільної діяльності, визначено склад засновників, розмір статутного капіталу та розмір частки кожного із засновників товариства.

Товариство ТОВ “ДДК-МОТОРС” є юридичною особою за законодавством України, що діє на підставі самофінансування та самоокупності, має відокремлене майно, має самостійний баланс та рахунки в кредитних установах, круглу печатку, свої найменування, емблему, фірмові бланки та інші реквізити, може від свого імені укладати договори, набувати майнових і немайнових прав, нести обов'язки, бути позивачем, відповідачем та третьою особою в суді.

Основний вид діяльності – сервісне обслуговування автотранспорту, оптова та роздрібна торгівля. Сервісний центр ТОВ “ДДК-МОТОРС” пропонує широкий спектр послуг з ремонту автомобілів:

- діагностика і ремонт ходової частини, комп'ютерна діагностика;
- ремонт двигунів;
- заміна комплектуючих;
- інші види ремонту.

ТОВ “ДДК-МОТОРС” несе повну відповідальність за його фінансовий стан та діяльність перед державою та трудовим колективом.

Майно товариства сформовано за рахунок вкладів учасників фізичних осіб. Майно належить усім учасникам на правах спільної власності, у якій

кожен із учасників має рівні частки. Учасники товариства мають право вимагати частину доходу як прибутку товариства, брати участь в управлінні справами товариства, повертати частину майна при ліквідації товариства.

ТОВ “ДДК-МОТОРС” несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім майном, що належить йому. Засновник не відповідає за зобов'язаннями товариства та несе ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості внесеного вкладу.

Майно ТОВ “ДДК-МОТОРС” складають основні та оборотні кошти, а також інше майно, вартість якого відображається у самостійному балансі. У структурі майна «ДДК-МОТОРС» переважають оборотні кошти. Майно належить ТОВ “ДДК-МОТОРС” на праві власності.

Статутний капітал підприємства сформовано на момент підписання статуту у сумі 280 тисяч грн. Засновник може збільшити розмір статутного капіталу. Рішення товариства про зменшення статутного капіталу набирає чинності з моменту перереєстрації.

ТОВ “ДДК-МОТОРС” утворює фонди: резервний та інші, необхідні для ефективної діяльності товариства. Кошти фонду перебувають у повному розпорядженні товариства. Джерелом поповнення фонду є дохід, отриманий від реалізації продукції, робіт, послуг, а також від іншої діяльності. Резервний фонд товариства утворюється шляхом щорічних відрахувань у вигляді щонайменше 1 відсотка. Він призначений для покриття збитків за операціями товариства, які з'ясувалися за його річним балансом, поповнення статутного капіталу. Збитки, які можуть мати місце, мають покриватись за рахунок резервного фонду. На 01.01.2019 р. резервні фонди ТОВ “ДДК-МОТОРС” сформовано у сумі 1250 тис. грн.

Вищий орган ТОВ “ДДК-МОТОРС” – засновник – вирішує всі питання діяльності товариства. До компетенції засновника належать такі питання:

- зміна статуту товариства (затвердження статуту у новій редакції), у тому числі зміна розміру його статутного капіталу, місцезнаходження та фірмового найменування;
- створення та відкликання виконавчого органу товариства, та

дострокове застосування його повноважень, а також прийняття рішення про передачу товариства з величезною відповідальністю або його майна у довірче управління та визначення умов такої передачі;

- призначення ліквідаційної комісії та затвердження ліквідаційних балансів.

Виконавчим органом ТОВ “ДДК-МОТОРС” є директор, який вирішує всі питання діяльності товариства. Директором може бути засновник товариства чи особа за наймом.

Загальні збори учасників є найвищим органом управління товариства.

На підприємстві ТОВ “ДДК-МОТОРС” працює 32 особи, за потреби за трудовим договором приймаються тимчасові працівники. В основному це некваліфіковані працівники, які виконують вантажно-розвантажувальні роботи.

Робота підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” приносить прибуток, динаміка доходу від реалізації та прибутку підприємства з 2019 по 2023 рік представлена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 Динаміка доходу від реалізації та прибутку підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” за період з 2019 по 2023 рік

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Середньо- річний темп приросту, %
Виручка від реалізації, тис. грн	29974,6	31085,4	32022,8	32879,6	33470,8	2,8
Прибуток, тис. грн	391,6	424,8	490,2	548,4	591,2	10,8
Рентабельність продажів, %	13,1	13,7	15,3	16,7	17,7	

Згідно з даними таблиці 2.1 у ТОВ “ДДК-МОТОРС” виручка від реалізації з 2022 по 2023 рік зросла з 29974,6 тис. грн до 33470,8 тис. грн чи 11,7 відсотка. Середньорічний темп приросту доходу від реалізації становив

2,8 відсотка. Прибуток за аналогічний період зріс у середньому протягом року на 10,8 відсотка і становить 5912 тис. грн. Тим не менш, спостерігається зниження виручки від реалізації у другій половині 2022 року та I кварталі 2023 року (Рис 2.1).

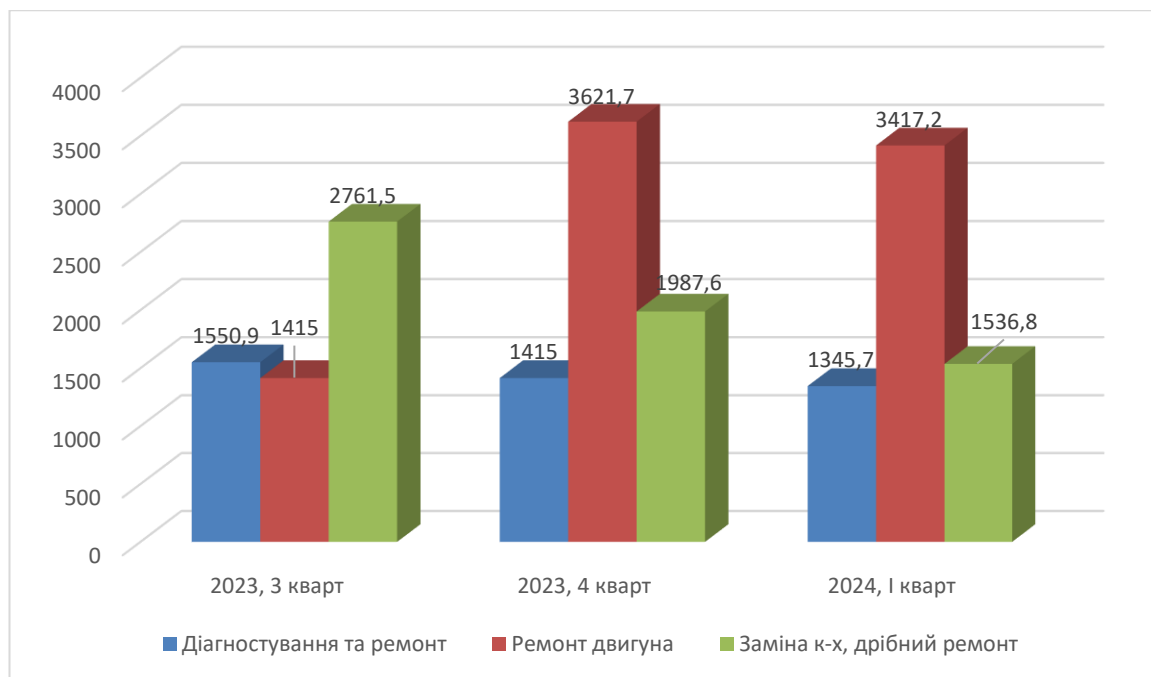

Рис 2.1 – Дохід від реалізації за II півріччя 2022 року та I квартал 2023 року

Коефіцієнт фінансового левериджу, що відображає співвідношення темпів приросту прибутку та виручки від реалізації, склав 3,85. Це високе значення, що характеризує ступінь чутливості прибутку до зміни доходу від реалізації. Відсоток приросту виторгу від реалізації дозволить підприємству ТОВ “ДДК-МОТОРС” отримати 3,85 відсотка приросту прибутку.

Основні кошти підприємства збільшуються за рахунок придбання нового обладнання, придбано сучасні стенди для діагностики транспорту. У результаті зростання основних засобів перевищило зростання доходу від реалізації. Основні показники ефективності використання основних засобів ТОВ “ДДК-МОТОРС” представлені в таблиці 5.

Таблиця 2.2 – Аналіз ефективності використання основних засобів ТОВ
“ДДК-МОТОРС” за 2022-2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+,-)
Дохід від реалізації, тис. грн	32879,6	33470,8	+591,2
Основні засоби, тис. грн	17404	17850,8	+446,8
Фондовіддача	1,889	1,875	-0,014
Фондомісткість	0,529	0,533	+0,004
Чистий прибуток, тис. грн	5484	5912	+428
Фондорентабельність, %	3,15	3,31	+0,16

Як видно з даних Таблиці 2.2, за аналізований період фондовіддача у товаристві знизилася на 0,014, в той же час має місце зростання фондомісткості на 0,004. Це негативно характеризує роботу ТОВ “ДДК-МОТОРС”, але пояснюється значним приростом основних засобів підприємства. Розмір основних засобів підприємства зріс на 4468 тис. грн або на 2,3 відсотка та становила 17850,8 тис. грн. Разом з тим, фондорентабельність зросла на 0,16 відсотка і склала 3,31 відсотка, що позитивно характеризує ефективність використання основних фондів.

Основні показники оборотності оборотних засобів та короткострокових активів ТОВ “ДДК-МОТОРС” представлені в таблиці 2.3.

Аналіз оборотності оборотних засобів характеризує забезпеченість грошима, ритмічність процесу обертання. Оборотний капітал ТОВ “ДДК-МОТОРС” постійно рухається. Це забезпечує безперебійність та безперервність процесу виробництва та реалізації. За аналізований період у ТОВ “ДДК-МОТОРС” поряд із зростанням доходу від реалізації на 5912 тис. грн (1,8 відсотка) має місце зростання величини оборотного капіталу на 2338 тис. грн (1,1 відсотка). У результаті практично рівномірного зростання даних показників має місце незначне прискорення коефіцієнта оборотності, який зріс на 0,01 пункту і становить 1,57 пункту. Коефіцієнти завантаження коштів у обороті та тривалість обороту у днях за аналізований період не змінилися.

Таблиця 2.3. - Аналіз показників оборотності оборотних коштів та короткострокових активів ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 рік

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +/-
Коефіцієнт оборотності	1,56	1,57	+0,01
Коефіцієнт завантаження коштів у обороті	0,64	0,64	
Тривалість обороту, дні	230	230	
Чистий прибуток, тис. грн	5484	5912	+428
Віддача оборотних коштів, %	2,61	2,78	+0,12
Коефіцієнт оборотності короткострокових активів	1,19	1,15	-0,04
Коефіцієнт завантаження короткострокових активів у обороті	0,84	0,87	+0,03
Тривалість обороту короткострокових активів	302	313	+11
Віддача короткострокових активів, %	1,99	2,03	+0,04

Зростання чистого прибутку ТОВ “ДДК-МОТОРС” на 428 тис. грн призвело до зростання показника віддачі оборотних коштів на 0,12 відсотка. Але загалом по короткострокових активах становище погіршилося, оскільки коефіцієнт оборотності короткострокових активів знизився на 0,04 пункту, тривалість обороту короткострокових активів уповільнилася на 11 днів. Водночас, віддача короткострокових активів зросла на 0,04 відсотка.

Проведений аналіз показав, що ситуація на підприємстві ТОВ “ДДК-МОТОРС” неоднозначна. Окремі показники мають тенденцію до зростання, але ситуація, що склалася в державі, збройна агресія з боку РФ, знизилася підприємницьку активність, і темпи зростання об'ємних показників не досягли оптимального значення, що є негативним для характеристики роботи підприємства.

2.2. Аналіз діяльності та економічної безпеки підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС”

Економічна безпека ТОВ “ДДК-МОТОРС” – це здатність фінансувати свою діяльність. Економічна безпека характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування, доцільним їх розміщенням та ефективним використанням, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та кредитоспроможністю, фінансовою стійкістю.

Щоб розвиватися в умовах ринкової економіки та не допустити банкрутства, потрібно знати, як управляти фінансами, якою має бути структура капіталу за складом та джерелами освіти, яку частку мають складати власні кошти, а яку позикові. Аналіз фінансового стану підприємства є одним з найбільш дієвих методів управління економічною безпекою, основним елементом обґрунтування керівних рішень при розробці стратегії антикризового управління. Він забезпечує сталий розвиток прибуткового та конкурентоспроможного виробництва. При аналізі фінансового стану ТОВ “ДДК-МОТОРС” використовує систему показників, що характеризують зміни структури капіталу щодо його розміщення та джерел освіти, ефективності та інтенсивності використання ресурсів, плато- та кредитоспроможності, фінансової стійкості. При цьому проводиться аналіз структури активів та зобов'язань підприємства, аналіз фінансової стійкості. Результати аналізу структури джерел фінансування діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” наведено у таблиці 2.4.

Сукупний капітал ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022-2023 роки виріс на 721,4 тис. грн (1,6 відсотка) і склав 46683,8 тис. грн.

Довгострокові зобов'язання знизилися на 3167,7 тис. грн або на 23,1 відсотка та становили 10541,8 тис. грн. Розмір короткострокових зобов'язань також знизилася на 4326 тис. грн чи 3,9 відсотка, що пояснюється своєчасним поверненням кредитів. Розмір власного капіталу, навпаки, зріс на 4321,7 тис. грн і становить 25562,2 тис. грн. Зростання власного капіталу оцінюється позитивно, сталося збільшення частки власного капіталу на 8,5 відсотка.

Необхідність у власному капіталі обумовлена вимогами самофінансування підприємства, і здатність до самофінансування підприємства підвищена.

Таблиця 2.4 Аналіз структури зобов'язань ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022-2023 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		Відхилення		Темп залиш, %
	сума, тис. грн	пит. вага,	сума, тис. грн	пит. вага,	сума, тис. грн	пит. вага,	
Короткострокові зобов'язання	11012,4	24,0	10579,8	22,7	-432,6	-1,3	96,1
Довгострокові зобов'язання	13709,5	29,8	10541,8	22,6	-3167,7	-7,2	76,9
Власний капітал	21240,5	46,2	25562,2	54,7	+4321,7	+8,5	103,3
Валюта балансу	45962,4	100,0	46683,8	100,0	+721,4	-	101,6

Сукупний капітал ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022-2023 роки виріс на 721,4 тис. грн (1,6 відсотка) і склав 46683,8 тис. грн.

Довгострокові зобов'язання знизилися на 3167,7 тис. грн або на 23,1 відсотка та становили 10541,8 тис. грн. Розмір короткострокових зобов'язань також знизилася на 4326 тис. грн чи 3,9 відсотка, що пояснюється своєчасним поверненням кредитів. Розмір власного капіталу, навпаки, зріс на 4321,7 тис. грн і становить 25562,2 тис. грн. Зростання власного капіталу оцінюється позитивно, сталося збільшення частки власного капіталу на 8,5 відсотка. Необхідність у власному капіталі обумовлена вимогами самофінансування підприємства, і здатність до самофінансування підприємства підвищена.

Фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” залежить від того, які кошти підприємство має у своєму розпорядженні та куди вони вкладені, та від оптимальності співвідношення власного та позикового капіталу. Власний капітал – це основа незалежності підприємства. Однак Товариству необхідно

враховувати, що фінансування його діяльності лише за рахунок власних коштів не завжди є вигідним, що залучаючи позикові ресурси, підприємство може підвищити рентабельність власного капіталу.

Аналіз фінансової стійкості підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” представлений у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. - Аналіз фінансової стійкості підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +/-
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,462	0,547	+0,085
Коефіцієнт фінансової залежності	0,538	0,453	-0,085
Коефіцієнт фінансового ризику	1,164	0,826	-0,038
Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом	3,859	1,205	+0,346

Фінансова автономність чи незалежність ТОВ “ДДК-МОТОРС” підвищилася на 0,085 пункту та становила 0,547.

Нормальне мінімальне значення коефіцієнта автономії оцінюється лише на рівні 0,5. Зростання коефіцієнта автономії свідчить про збільшення фінансової незалежності підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС”, зниження ризику фінансових труднощів у майбутніх періодах.

Коефіцієнт фінансової залежності знизився і, як наслідок, знизився рівень ризику, що характеризується зменшенням коефіцієнта фінансового ризику на 0,038 пункту.

Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом становив 1,205 пункту та зріс на 0,346 пункту.

Важливою характеристикою стабільності фінансового стану підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” є коефіцієнт маневреності. Він показує, яка частина власних коштів перебуває в мобільній формі, що дозволяє вільно маневрувати ними.

Розрахунок величини власного оборотного капіталу та коефіцієнта

маневреності ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки представлений у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6. Розрахунок величини власного оборотного капіталу та коефіцієнта маневреності ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +/-
Власний оборотний капітал	7399	7009,2	-389,8
Коефіцієнт маневреності	0,348	0,274	-0,074

Високе значення коефіцієнта маневреності позитивно характеризує фінансовий стан, проте у Товаристві значення коефіцієнта маневреності низька. Протягом аналізованого періоду коефіцієнт маневреності знизився з 0,348 до 0,274.

Актив балансу містить інформацію про розміщення капіталу, наявного в розпорядженні ТОВ “ДДК-МОТОРС”. Розміщення коштів підприємства має важливе значення у фінансовій діяльності та підвищенні її ефективності. Від вкладення в основні та оборотні кошти, що знаходяться у сфері виробництва та обігу, їх співвідношення багато в чому залежать результати виробничої та фінансової діяльності, тобто фінансовий стан підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС”.

Аналіз розміщення коштів підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” представлений у таблиці 2.7.

За даними таблиці видно, що за звітний період вартість короткострокових активів ТОВ “ДДК-МОТОРС” зросла на 15438 тис. грн чи 2,4 відсотка до результату.

Позитивно, що має місце зростання коштів на 1,9 відсотка чи 21,4 тис. грн. Це важливо за умов кризи ліквідності.

Водночас великі залишки коштів — це результат не зовсім правильного використання оборотного капіталу, який необхідно пускати в оборот для отримання прибутку шляхом розширення свого виробництва або вкладення цінних паперів інших підприємств.

Таблиця 2.7 – Аналіз структури активів ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022-2023 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		Відхилення, +/-		Темп зростання, %
	Сума, тис. грн	Пит. вага, 0 0	Сума, тис. грн	Пит. вага, 0 0	сума, тис. грн	Пит. вага, 0 0	
Короткострокові активи	27551	59,9	29094,8	62,3	+1543,8	+2,4	105,6
у тому числі кошти	1114,4	2,4	1135,8	2,4	+21,4	-	101,9
Довгострокові активи	18411,4	40,1	17589	37,7	-822,4	-2,4	95,5
Валюта балансу	45962,4	100,0	46683,8	100,0	+7214	-	101,6

Зниження величини довгострокових активів ТОВ “ДДК-МОТОРС” обумовлено наявними амортизаційними відрахуваннями.

Графічно структура активів підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” представлена на Рис. 2.2.

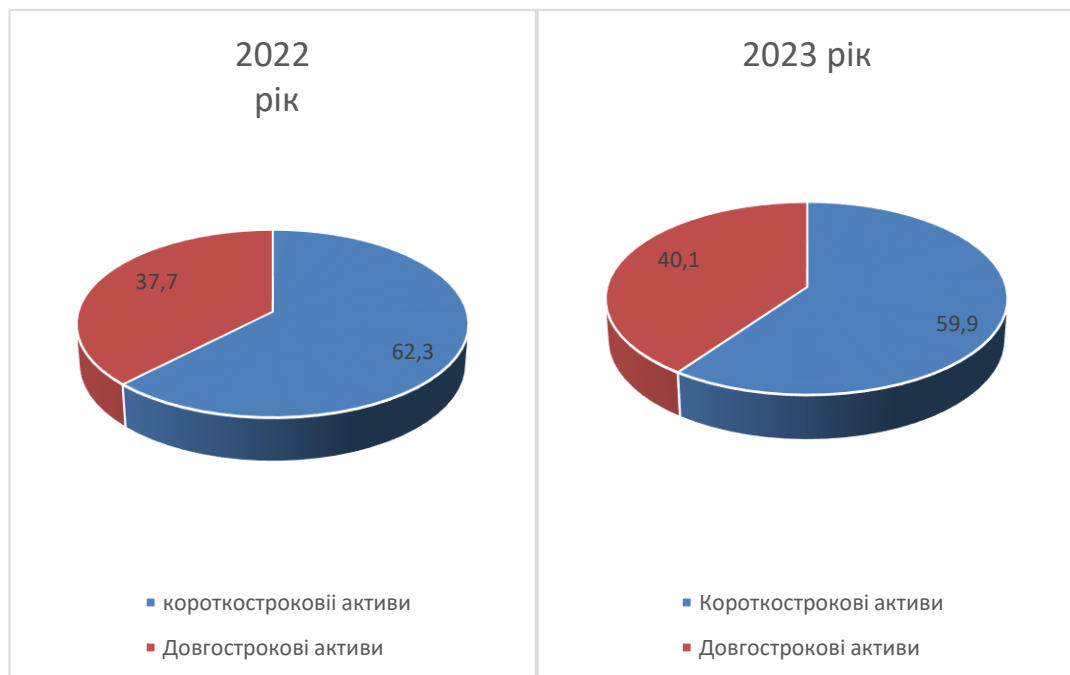

Рис 2.2 – Структура активів ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки

З оцінкою платоспроможності пов'язано поняття неплатоспроможність підприємства.

Аналіз показників платоспроможності та ліквідності ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки подано у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 - Аналіз показників платоспроможності та ліквідності ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +/-
1 група короткострокових активів	1114,4	1135,8	+21,4
2 група короткострокових активів	21032,8	21266,6	+233,8
Короткострокові активи	27551	29094,8	+1543,8
1 група короткострокових зобов'язань	1168,4	1129,4	-39
Короткострокові зобов'язання	11012,4	10579,8	-4326
Коефіцієнт платоспроможності	0,954	1,006	+0,012
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,101	0,107	+0,006
Коефіцієнт проміжної ліквідності	2,011	2,117	+0,107
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,502	2,750	+0,248
Дебіторська заборгованість	4863	4801,6	-61,4
Кредиторська заборгованість	1932	1255	-477
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	2,81	3,83	+1,02

За аналізований період платоспроможність ТОВ “ДДК-МОТОРС” зросла, що підтверджується зростанням основних показників ліквідності та платоспроможності. Коефіцієнт платоспроможності збільшився на 0,012 пункту та становив 1,006 пункту. Це пов'язано зі зростанням коштів та його еквівалентів на 214 тис. грн та зниженням величини зобов'язань. Нормативне значення цього показника досягнуто межах нижньої його границі.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частку зобов'язань підприємство може погасити негайно, він становив 1,107 і зріс на 0,006 пункту.

Це позитивно, але рекомендоване значення цього показника 0,2-0,5. Якщо цей коефіцієнт постійно перевищує 0,5, то платоспроможність підприємства вважається високою та стабільною.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує платіжні можливості підприємства не тільки за умови погашення дебіторської заборгованості, а й у разі потреби матеріальних ресурсів. Нормативне значення коефіцієнта поточної ліквідності щонайменше 2. У ТОВ “ДДК-МОТОРС” даний коефіцієнт становив 2,750 і зріс на 0,248. На думку окремих економістів, оптимальне значення цього показника вважається від 1,5 до 3,5 пункту.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості склав 3,83 і збільшився на 1,02. Це зростання не зовсім позитивно характеризує ситуацію в ТОВ “ДДК-МОТОРС”, оскільки зростання дебіторської заборгованості пояснюється важким фінансовим становищем багатьох підприємств в умовах фінансової кризи.

Економічна ефективність підприємства характеризується системою показників рентабельності, які розраховуються як відносні показники отриманих підприємством фінансових результатів. Показники рентабельності характеризують прибутковість бізнесу із різних позицій.

Розглянемо основні показники рентабельності ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 - Аналіз показників рентабельності ТОВ “ДДК-МОТОРС”
за 2022- 2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +
Рентабельність короткострокових активів, %	1,991	2,032	+0,041
Рентабельність довгострокових активів, %	2,981	3,363	+0,322
Рентабельність сукупних активів, %	0,012	0,013	+0,001
Рентабельність позикового капіталу, %	4,984	5,594	+0,610
Рентабельність власного капіталу, %	1,571	1,644	+0,073
Рентабельність сукупного капіталу, %	0,012	0,013	+0,001
Рентабельність продажів, %	1,672	1,771	+0,009

Усі показники рентабельності ТОВ “ДДК-МОТОРС” мають позитивну динаміку. Нормативних значень коефіцієнтів рентабельності немає, але норма прибутку має тенденцію до зниження.

Аналіз фінансового стану підприємства дозволяє зробити висновки за окремими показниками фінансового стану, але отримані результати тематичного аналізу характеризують різні сторони роботи підприємства, причому не завжди однозначно, як, наприклад, результати аналізу фінансового стану підприємства.

Виникає завдання отримання зведеної оцінки економічної безпеки за умов антикризового управління.

Така оцінка може бути побудована для однієї будь-якої теми аналізу, для сукупності тем і, нарешті, для всього локального аналізу в цілому.

Прикладом оцінки першого виду є сукупна оцінка фінансового становища підприємства, яка застосовується деякими організаціями.

Прикладом другої – оцінка ефективності виробництва, прикладом третьої – порівняння з еталонним підприємством.

Для оцінки відбираються такі коефіцієнти, значення яких поділені на три класи, подані у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10. Основні коефіцієнти застосування рейтингової оцінки фінансового стану підприємства

Коефіцієнти	1 клас	2 клас	3 клас
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1	1-0,6	< 0,6
Коефіцієнт покриття	2	2-1,5	< 1,5
Коефіцієнт концентрації власного капіталу, %	40	30-40	< 30

Основними коефіцієнтами автори вважають коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт покриття та коефіцієнт концентрації власного капіталу. Класи відображають оптимальність кожного з критеріїв коефіцієнтів.

Окрім основних показників оцінки фінансового стану підприємства застосовуються додаткові коефіцієнти, подані в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11. Додаткові коефіцієнти для оцінки фінансового стану підприємства

Коефіцієнти	1 клас	2 клас	3 клас
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,5-1	1
Коефіцієнт рентабельності основного капіталу, %	325	25-15	< 15
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (обороти)	37	7-3	<3

Далі кожному коефіцієнту присвоюється рейтинг в балах:

- ліквідності – 40;
- покриття – 35;
- концентрації залученого капіталу – 5;
- концентрації власного капіталу – 25;
- оборотності коштів у розрахунках – 2.

Далі проводимо розрахунок суми балів. Для цього спочатку перемножуються номери класу, де знаходиться значення даного коефіцієнта, і рейтинг цього коефіцієнта. Рейтинг підприємств першого класу за додатковими коефіцієнтами віднімається із загальної суми балів.

Остаточну оцінку фінансового стану підприємства виробляють щодо віднесення отриманої суми балів до наступних груп, розглянутих у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Оцінка фінансового стану ТОВ «ДДК-МОТОРС»

Бали	Оцінка фінансового становища
100-150	Стійкий фінансовий стан
151-220	Незначне відхилення від норми
221-275	Підвищений ризик, напруженість, але є можливість покращення
3275	Стан поганий

Застосуємо методику рейтингової оцінки фінансового стану підприємства, складемо допоміжні таблиці по основних та додаткових коефіцієнтах та визначимо клас підприємства у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13. Основні коефіцієнти застосування рейтингової оцінки фінансового стану підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС”

Коефіцієнти	2022	2023	Відхилення, +/-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,101	0,107	+0,006
Коефіцієнт покриття	2,502	2,750	+0,248
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	76,0	77,3	+1,3

За всіма основними показниками спостерігається позитивна динаміка, що позитивно характеризує роботу підприємства та дозволяє визначити відповідний клас у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14. – Визначення класу по основних коефіцієнтах підприємства

Коефіцієнти	2022 рік	2023 рік	Бали
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3	3	120
Коефіцієнт покриття	1	1	35
Коефіцієнт концентрації власного капіталу, %	1	1	5

Додаткові коефіцієнти для оцінки фінансового стану підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” представлені у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Додаткові коефіцієнти для оцінки фінансового стану підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС”

Коефіцієнти	2022 рік	2023 рік	Відхилення, +/-
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,240	0,227	-0,013
Коефіцієнт рентабельності основного капіталу, %	1,19	1,27	+0,08
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (обороті)	1,19	1,15	-0,04

Як показали додаткові коефіцієнти оцінки фінансового стану ТОВ “ДДК-МОТОРС”, коефіцієнт концентрації залученого капіталу має низьке значення і підприємство практично не використовує позиковий капітал, що негативно для його фінансового стану, і значення балів по першому класу погіршують фінансовий стан Товариства.

Визначення класу за додатковими коефіцієнтами підприємства представлено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 Визначення класу за додатковими коефіцієнтами підприємства
ТОВ “ДДК-МОТОРС”

Коефіцієнти	2022 рік	2023 рік	Бали
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	1	1	25
Коефіцієнт рентабельності основного капіталу, %	3	3	9
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (обороті)	3	3	6

Таким чином, фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” протягом 2022-2023 років не змінився. Загальна сума балів за основними коефіцієнтами – 160. За додатковими коефіцієнтами з урахуванням зменшувальних балів першого класу за коефіцієнтом концентрації залученого капіталу (-10). Загальна кількість балів становила 150. Відповідно до таблиці для ТОВ “ДДК-МОТОРС” характерний стійкий фінансовий стан з незначним відхиленням від норми.

Проведений аналіз фінансового стану підприємства показав стан підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” на конкретну дату, але необхідно оцінити можливість нестабільної діяльності підприємства на перспективу, що може бути виконано за допомогою сучасних методик прогнозування фінансового оздоровлення підприємства в умовах антикризового управління.

2.3. Оцінка ймовірності банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС”

Використання багатьох різних фінансових коефіцієнтів ускладнює узагальнення результатів аналізу, тому має бути застосована методика комплексного аналізу фінансового стану підприємства. У вітчизняній практиці використовують здебільшого зарубіжні моделі прогнозування банкрутства.

Ймовірність банкрутства підприємства – це одна з оціночних характеристик поточного стану та обстановки на досліджуваному об’єкті – ТОВ “ДДК-МОТОРС”. Проводячи аналіз ймовірності щомісяця, керівництво підприємства чи технологічного ланцюжка може постійно підтримувати ймовірність на низькому рівні. Оскільки ймовірність залежить від низки показників, то для позитивного результату необхідно стежити не за одним, а за кількома основними показниками одночасно.

Для оцінки ймовірності банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС” застосуємо методику розрахунку п'ятифакторної моделі Альтмана. Точність прогнозу за даною моделлю становить протягом першого року 95%, до двох років – до 83%. Розрахунок ймовірності банкрутства за методикою Альтмана у ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022- 2023 роки представлений у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17. Розрахунок ймовірності банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС” за методикою Альтмана за 2022- 2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік
K1	0,361	0,350
K2	0,012	0,113
K3	0,015	0,016
K4	1,402	2,205
K5	0,720	0,670
Z	2,721	3,241
Ймовірність банкрутства	можлива	вкрай низька

Розрахунок ймовірності банкрутства для ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022-

2023 роки показав, що у 2022 році зведений коефіцієнт імовірності банкрутства становив 2,721, у 2023 році його значення становить 3,241 пункту.

Загалом імовірність банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС” «надто низька», але ступінь імовірності банкрутства знижується порівняно з 2022 роком.

Для виходу із можливого ступеня ймовірності банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС” необхідна розробка заходів щодо стабілізації ситуації.

Зроблений розрахунок відображає ситуацію, що склалася, але вважаємо за необхідне зробити розрахунок за адаптованою методикою.

Аналіз ймовірності банкрутства за методикою п’ятифакторної дискримінаційної моделі.

Фінансові коефіцієнти повинні бути інформативними, несуперечливими, і давати цілісну характеристику фінансового стану підприємства і повинні мати однакову спрямованість.

Для розрахунку ймовірності банкрутства за методикою п’ятифакторної дискримінаційної моделі використовуються також дані балансу підприємства. Розглянемо застосування цієї методики в таблиці 2.18.

Таблиця 2.18 – Розрахунок імовірності банкрутства за методикою п’ятифакторної дискримінаційної моделі ТОВ “ДДК-МОТОРС” за 2022-2023 роки

Показники	2022 рік	2023 рік
K1	0,559	0,859
K2	1,902	2,502
K3	0,220	0,720
K4	1,372	1,672
K5	0,016	0,026
P	1,904	2,804
Імовірність банкрутства	Фінансовий стан незадовільний, ймовірність банкрутства можлива	Фінансовий стан стійкий, ймовірність банкрутства незначна

Цей розрахунок визначає, що фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” стійкий, ймовірність банкрутства незначна. Рейтингове число у 2023 році

навіть дещо зросло порівняно з 2022 роком.

Оскільки фінансовий стан підприємства є стійким, необхідно ретельно розробляти фінансову політику підприємства, яка перешкоджатиме виникненню ситуації банкрутства. До заходів щодо оздоровлення фінансового стану відносять резерви збільшення виробництва та продажу рентабельної продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, зростання прибутку та рентабельності за рахунок зниження собівартості.

Висновки до РОЗДІЛУ 2.

Другий розділ присвячений аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” та оцінці ймовірності його банкрутства.

Фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” протягом 2022- 2023 років не змінився. Загальна сума балів за основними коефіцієнтами – 160. За додатковими коефіцієнтами з урахуванням зменшувальних балів першого класу за коефіцієнтом концентрації залученого капіталу (-10). Загальна кількість балів становила 150. Відповідно до таблиці для ТОВ “ДДК-МОТОРС” характерний стійкий фінансовий стан з незначним відхиленням від норми.

Проведений аналіз фінансового стану підприємства показав стан підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” на конкретну дату, але необхідно оцінити можливість нестабільної діяльності підприємства на перспективу, що може бути виконано за допомогою сучасних методик прогнозування фінансового оздоровлення підприємства в умовах антикризового управління.

Булог також досліджено ймовірність банкрутства за моделями Альтмана та методикою п’ятифакторної дискримінаційної моделі

Після розрахунків можна зробити висновок, що у 2022 році фінансовий стан підприємства такий, що ймовірність банкрутства можлива, у 2023 році фінансовий стан стійкий, ймовірність банкрутства незначна. розрахунок визначає, що фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” стійкий, ймовірність банкрутства незначна. Рейтингове число у 2023 році навіть дещо зросло порівняно з 2022 роком.

Оскільки фінансовий стан підприємства є стійким, необхідно ретельно розробляти фінансову політику підприємства, яка перешкоджатиме виникненню ситуації банкрутства. До заходів щодо оздоровлення фінансового стану відносять резерви збільшення виробництва та продажу рентабельної продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, зростання прибутку та рентабельності за рахунок зниження собівартості.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ “ДДК-МОТОРС”

3.1. Загрози економічній безпеці діяльності підприємства

З аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” можна сформулювати такі загрози.

По-перше, на підприємстві спостерігається негативна динаміка збуту у другій половині 2022 року та I кварталі 2023 року, причому за всіма трьома видами виконуваних ТОВ “ДДК-МОТОРС” робіт.

По-друге, простежується скорочення обсягів виконуваних робіт за 9 місяців на 34%.

У зв'язку з означеними проблемами виникає необхідність визначення можливих варіантів їх вирішення.

Одним із перших варіантів покращення фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” є проведення грамотної рекламної кампанії з використанням сучасних технологій, наприклад, таких як системи просування бізнесу через мережу Інтернет з використанням програм SEM.

Насамперед, SEO та SEM невіддільні один від одного, і є складовими одного великого процесу, кінцевою метою якого є отримання прибутку.

Пошукові системи, такі як Google та Bing сприймають сайти у вигляді коду, його структури, та на підставі відповідності Вашого ресурса критеріям оцінки та відповідності контенту пошуковим запитам, ранжують його у видачі, окремо для кожного ключового слова чи фрази.

Отже, перш за все необхідно оптимізувати структуру сайту таким чином, щоб пошукові системи вважали його таким, що відповідає всім їхнім вимогам.

Варто зауважити, що алгоритми оцінювання Google та Bing відрізняються один від одного, іноді дуже суттєво, а кількість параметрів оцінки сайту досягає кількох сотень.

Важливо, щоб зміст сайту був не тільки унікальним та різноманітним

(тексти, фото, відео, файли), а й правильно оформленим, з прописуванням усіх необхідних тегів, які підкажуть пошуковим ботам, який саме контент містить та чи інша сторінка.

Структура сайту має бути простою, а URL сторінок сайту згенеровані таким чином, щоб їх було легко читати (так звані Friendly URL). Правильна внутрішня перелінковка (посилання з однієї сторінки сайту на іншу) дозволить оптимально розподілити пошукову вагу на найважливіші сторінки.

Значну вагу сайту надають зовнішні посилання з інших ресурсів, але важливо, щоб це були природні посилання (принаймні, так їх повинні сприймати пошукові системи). Посилання, які розміщені на сайтах з поганою репутацією, можуть завдати чималої шкоди сайту товариства.

Кожний етап взаємодії інтернет-магазину з потенційним покупцем є надзвичайно важливим, тут немає дрібниць.

Структура сайту та інтерфейс повинні бути зрозумілими, такими, щоб покупець у 2-3 «кліки» міг знайти потрібний йому, якщо не товар, то категорію, що його містить.

Кошик, форми оформлення замовлень чи реєстрації треба налаштувати таким чином, щоб покупець міг без сторонньої допомоги оформити замовлення та сплатити товар, зареєструватися у власному кабінеті. Контент сайту (описи товарів, сторінки тощо) обов'язково мають бути унікальними, написаними для людей, а не пошукових ботів.

Пошуковий маркетинг або SEM (search engine marketing) – особливий вид маркетингу, спрямованого на залучення цільової аудиторії з використанням запитів у системах пошуку. При використанні SEM відбувається перерозподіл інтернет-трафіку в місця, які є найбільш релевантними тому чи іншому запиту користувачів.

Метою SEM є залучення саме тієї аудиторії, якій потрібен конкретний товар.

На сьогоднішній день цей тип маркетингу найчастіше використовується в просуванні сайтів, зі збільшенням їхньої популярності.

До методів, з яких здійснюється SEM, відносяться:

Пошукова реклама підвид контекстної реклами, при якій вибір демонстрованих користувачеві оголошень визначається з урахуванням пошукових запитів, що вводяться.

Цей різновид реклами максимально відповідає нинішнім інтересам клієнтів, а тому вважається одним із найефективніших.

VSM (від англ.: video searchmarketing – відео-пошуковий маркетинг) використовується на відеохостингу механізм контекстної відео-реклами. На відміну від пошукової реклами показує користувачам не оголошення, що не підходять під їх пошукові запити, а тематичні відеоролики.

Багато джерел розрізняють характер взаємодії SEM і SEO (від англ. search engine optimization - пошукова оптимізація). За одними даними SEO є підвидом SEM, де просування реклами відбувається через оптимізацію конкретних сайтів, зміну контенту з використанням ключових слів тощо. За іншими даними, SEM відрізняється від SEO (окремої галузі маркетингу) тим, що спрямоване виключно на взаємодію з цільовою аудиторією, а не на залучення трафіку. В цілому SEM і SEO використовуються одночасно як способи швидкого збільшення популярності сайтів.

Для того, щоб охопити якомога більшу кількість споживачів, ТОВ “ДДК-МОТОРС” слід розширити інформаційне надходження про підприємство та його послуги населенню. Дуже часто потенційні покупці просто не знають про фірму, яка їм потрібна, отже, будь-яка своєрідна реклама даватиме результат негайно.

Для надання всіх послуг ТОВ “ДДК-МОТОРС” слід розробити для початку свій онлайн-каталог пропонованих робіт, для наочності розбити його на розділи – це дозволить потенційним клієнтам наочно та максимально отримати інформацію.

На сьогоднішній день дуже популярним та затребуваним стало представлення продукції, робіт та послуг в онлайн-каталогах.

Надалі, для збільшення виручки та зростання прибутку, дуже ефективним було б створити свій мобільний додаток, на якому також було б представлено всю інформацію, що стосується підприємства. Найчастіше у

тому, щоб дізнатися якусь інформацію люди намагаються знайти потрібне саме через Інтернет, тобто це найкоротший шлях підприємству заявити про себе.

З метою продовження ефективної фінансово-господарської діяльності та збільшення обсягу коштів ТОВ “ДДК-МОТОРС” доцільно запровадити нові види робіт, такі як:

- покриття плівкою – брендування автомобілів, бронювання стекол;
- полірування автомобілів – полірування автокераміка.

Далі зробимо розрахунок результативності запропонованих заходів щодо зміцнення фінансової безпеки ТОВ “ДДК-МОТОРС”.

3.2. Застосування механізмів управління та оцінки ефективності системи економічної безпеки організації

Зважаючи на очевидну неминучість підприємницьких ризиків, виробничі організації повинні розраховувати їхню ймовірність, передбачати ризики, планувати та здійснювати всі можливі заходи щодо їх попередження та мінімізації, в ідеальному випадку – до повної ліквідації.

Весь цей безперервний процес можна кваліфікувати як управління економічною безпекою, який повинні здійснювати фахівці служби управління ризиками, за всебічної участі решти фахівців існуючих відділів і служб традиційного апарату управління організацій.

Найвище керівництво "включається" у цей процес вирішенням трьох принципових питань:

- формулюється мета створення нової функціональної служби з управління ризиками на основі вихідних даних, зібраних структурним апаратом;
- затверджується склад новоствореної служби та Положення про неї із встановленням статусу, зазначенням прав та обов'язків;
- затверджується план роботи служби управління ризиками, у

межах якого спеціалістами служби управління ризиками приймаються необхідні рішення.

З цього моменту починає функціонувати служба управління ризиками, яка для виконання своїх основних функцій залучає за необхідності всі існуючі функціональні відділи у зв'язку з їх безпосереднім ставленням до виникнення та розробки заходів щодо мінімізації тих чи інших ризиків. Таким чином, до вирішення проблеми мінімізації ризиків залучається весь управлінський апарат організації при організуючій керуючій ролі центральної служби на чолі з фахівцями з оцінки та управління ризиками.

Функціонування механізму управління ризиками має здійснюватися з урахуванням інтегрованого підходу, для якого характерно:

- сталість та безперервність процесу управління ризиками;
- найвище керівництво – координуючий центр;
- зацікавленість кожного працівника;
- залучення всіх відділів та служб до процесу управління ризиками;
- постійне вдосконалення комплексу методів управління ризиками

Основним завданням, яке має вирішувати служба управління ризиками та забезпечення економічної безпеки ТОВ “ДДК-МОТОРС”, є організація, координація та здійснення процесу управління ризиками, основа якого полягає у розробці та реалізації програми управління ризиками. Таким чином, формування та реалізація програми забезпечення економічної безпеки є центральним завданням системи управління підприємством.

Програма управління ризиками – це розроблена лише на рівні організації система планування, забезпечення та організації заходів, необхідних для мінімізації збитків (втрат), викликаних випадковими подіями.

Програма управління ризиками ґрунтується на вирішенні таких завдань, як:

- виявлення можливих ризиків і їх впливу на діяльність організації;
- визначення принципів та методів управління ризиками;
- оцінка фінансових втрат, пов'язаних із ризиками.

Результатом розробки та реалізації програми управління ризиками має

стати забезпечення такого управління ризиками, при якому основна діяльність організації здійснюватиметься з високою стійкістю та надійністю від внутрішніх та зовнішніх видів ризиків.

Кожен із запропонованих методів управління ризиками має особливості застосування, переваги та недоліки, при цьому різноманітні їх комбінації забезпечують захист підприємницької діяльності організацій від негативного впливу ризиків.

Універсальним методом компенсації збитків від матеріалізації ризиків підрядних організацій є страхування. Причому страхування дозволяє усім фазам життєвого циклу проекту як відшкодовувати страхувальнику раптові і непередбачені збитки, так і захищати капіталовкладення.

Найважливішою функцією механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств є захист від несприятливих умов ринкового середовища, який має передбачати розробку комплексу заходів щодо обмеження економічного ризику у діяльності підприємства. При цьому розробка процедури передачі економічного ризику партнерам, проведення диверсифікації виробництва, розширення сфери маркетингових досліджень ринкового середовища, використання переваг інноваційних процесів та особливостей цінового регулювання попиту та пропозиції продукції є важливим блоком проблем, що забезпечують високий рівень конкурентоспроможності підприємства.

Знаючи розмір та динаміку показників, що характеризують той чи інший ризик, кожне підприємство зможе тримати під контролем основні показники своєї конкурентоспроможності, а також забезпечити проведення заходів щодо їх підвищення. Необхідно зауважити, що використання якоїсь із трьох зазначених груп показників дає лише часткове уявлення про неї. Для повної оцінки конкурентоспроможності підприємств необхідно використовувати усі три групи показників у комплексі, тільки тоді вони зможуть контролювати свої конкурентні позиції, обґрунтовано визначати стратегію та тактику поведінки на ринку.

Багато з найбільших компаній світу зазнали останнього десятиліття

значних втрат ринкової вартості. Ці втрати найчастіше були результатом нездатності передбачати, хеджувати та керувати різними ризиками. У економічних і правових умовах, що стрімко змінюються, необхідно приділяти постійну увагу виявленню та оцінці ризиків, а також управлінню ризиками.

Бізнес завжди пов'язаний з невизначеністю, ризиком, конкуренцією, що посилюється, безліччю зовнішніх загроз і небезпек. Проте ризик є невід'ємною частиною ділової активності на будь-якому ринку. Чим справа ризикованіша, тим більше шансів на підвищений прибуток, але у разі невдачі зростають відповідно і втрати. В Україні бізнес сьогодні має особливо ризикований характер. Нестабільна економіка, недостатньо розроблена правова база для підприємництва, практична відсутність його етичних основ, вплив потужного тіньового сектора господарства, агресивні дії мафіозних структур серйозно заважають прогресу підприємництва.

Тим не менш, і в таких складних обставинах багато вітчизняних підприємств успішно розвиваються в основному за рахунок ефективного використання величезного потенціалу сучасного ризик-менеджменту.

Формування конкурентного середовища означає створення такої кількості підприємств, суб'єктів ринкових відносин і таких умов у всіх сферах економіки, які дозволили б забезпечити створення механізму конкуренції, що самовідтворюється. Динамізація та глобалізація зовнішньоекономічного середовища роблять стратегічні чинники конкурентного успіху вирішальними. Тому підприємства повинні мати та оцінювати спрямовані на довгостроковий розвиток стратегічні альтернативи та формувати альянси, засновані на ефективних ділових та господарських зв'язках.

Водночас необхідно відмітити нерозривний зв'язок зазначених комерційних та організаційних функцій, які мають реалізуватися у певній системній послідовності, яка визначається комплексом факторів та умов функціонування підприємств. Від ефективності реалізації зазначених функцій підприємства залежить фактично його конкурентоспроможність в цілому, що дозволяє завоювати нові ринкові сегменти на ринку товарів і послуг.

Конкурентна перевага виробничого підприємства визначається

сукупністю внутрішньосистемних факторів (виробничий потенціал), сукупністю системних факторів (ресурсний потенціал, включаючи виробничий), сукупністю зовнішньосистемних факторів (інтеграційний потенціал, що включає виробничий та ресурсний). Кожна із зазначених сукупностей є значущою для формування конкурентної переваги підприємства та його конкурентоспроможності. Водночас конкурентна перевага визначається цільовими факторами, їхньою структурою та пропорціями, організацією ефективного використання факторів та умов розвитку підприємства, швидкістю створення, удосконалення та оновлення, ступенем розвиненості та спеціалізованості факторів. У масштабі підприємства всі параметри факторів у їхній системній єдності, що впливають на конкурентну перевагу, визначаються інтегральним потенціалом.

Найбільший вплив на формування конкурентних переваг підприємств в умовах нестабільності ринкового середовища, як показало проведене дослідження, мають такі чинники: державні виконавці та законодавчі органи, постачальники, споживачі продукції та торговельних послуг, стан економіки, конкуренти, соціокультурні та політичні чинники. Разом з тим необхідно відмітити важливість організації виробничого процесу, фактори, що визначають склад та зміст технологічних процесів та операцій. Ступінь впливу окремих чинників довкілля, у якому функціонують підприємства, залежить від обсягу підприємств, територіального розташування, асортименту продукції. Найбільшого впливу чинників довкілля відчують великі підприємства.

Слід зазначити, що конкурентний ризик можна розглядати лише на рівні зовнішнього та внутрішнього середовища, оскільки конкуренція є чинником довкілля підприємства, а конкурентний ризик визначається рівнем його конкурентоспроможності. Розвиток конкурентних відносин пов'язаний безпосередньо з розвитком малого бізнесу у виробництві, який можна рахувати як чинник усунення структурних диспропорцій, стимулювання інноваційної діяльності, пом'якшення соціальних проблем. Це визначає необхідність орієнтації розвитку на місцевий ринок з урахуванням регіональних особливостей та потреб підприємств на підвищення

конкурентоспроможності за рахунок формування конкурентних переваг.

Таким чином, оцінка, облік та передбачення окремих ризиків діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” дозволить впливати на конкурентні переваги. Ефективність управління економічною безпекою діяльності організації визначає рівень її конкурентоспроможності. Розроблені механізми управління економічною безпекою та на основі них управління конкурентоспроможністю організації дозволять підтримувати стабільний розвиток та достатній рівень конкурентоспроможності не лише найближчим часом, а й на перспективу. Формування високого рівня конкурентоспроможності підприємства залежить не тільки від його потенційних можливостей, умов реалізації стратегічних напрямів розвитку та вирішення проблем оптимального використання ресурсного забезпечення, а й від використання ефективних концепцій управління самою конкурентоспроможністю.

У процесі прийняття рішення щодо здійснення тих чи інших заходів з управління ризиками запропоновано можливу модель оцінки ризиків, де необхідно враховувати виконання умов наступної нерівності:

$$L \geq X$$

де L – величина очікуваного збитку у разі настання ризику;

X - сукупна вартість заходів щодо управління ризиками.

Здійснення тих чи інших заходів ризик-менеджменту виправдано лише у тому випадку, якщо величина очікуваного збитку перевищує вартість управління цими ризиками.

Практичне використання запропонованої системи оцінки ефективності найдоцільніше на наступних етапах управління ризиками (рис. 3.1):

1). Вибір методу управління - цьому етапі проводиться розрахунок прогнозованих результатів всіх запропонованих варіантів з управління ризиками і приймається варіант із найбільшим економічним ефектом.

2). Аналіз результатів - проводиться розрахунок за фактичними показниками з метою визначення фактичної ефективності проведених заходів ризик-менеджменту.

Форми та методи організації ризик-менеджменту на конкретному підприємстві значною мірою залежать від вагової частки страхованих ризиків у загальній вартості підприємницьких та фінансових ризиків, яким піддається дане підприємство, та рівня розвитку сфери страхування ризиків.

Обмеженість ринку страхових послуг залежить від обмежених розмірів страхового фонду страхових організацій, тому підприємствам сфери матеріального виробництва сьогодні доводиться самотійно керувати "страхованими" ризиками. На дослідженому підприємстві рекомендовано створити резервний фонд, що має ряд переваг над іншими методами компенсації можливих збитків.

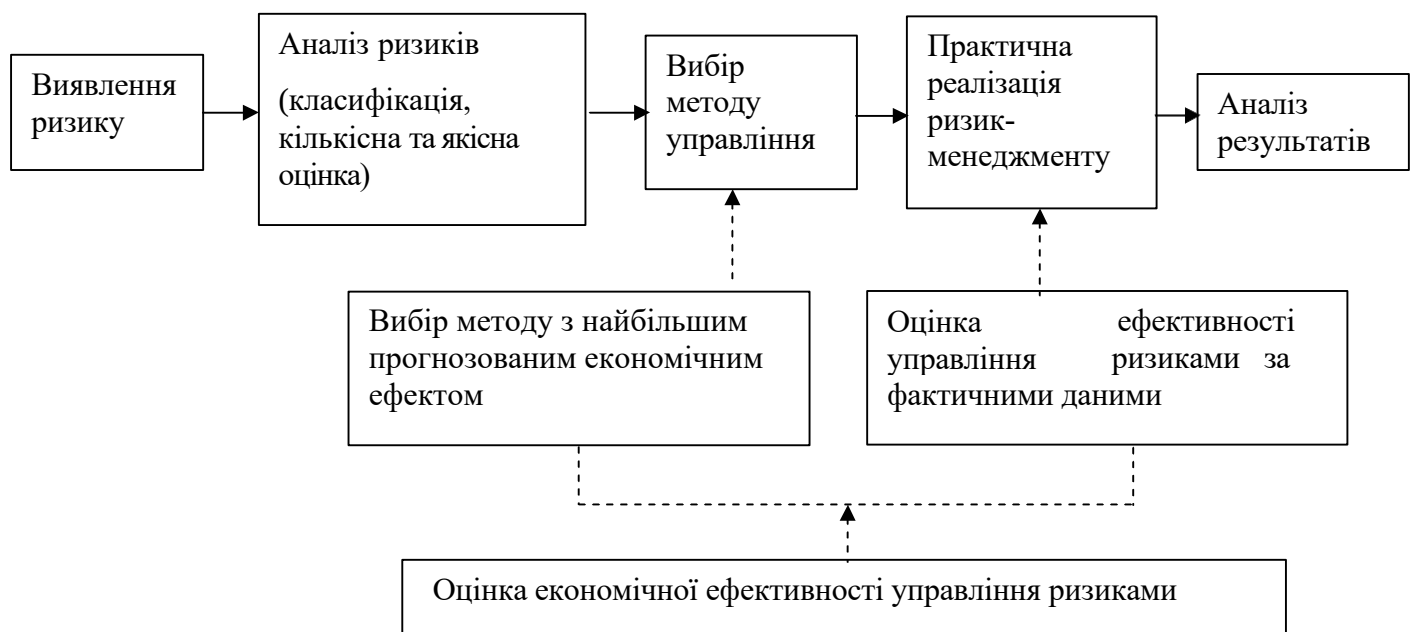

Рис. 3.1. Запропонована процедура прийняття рішення щодо оцінки ефективності управління ризиками в процесі управління економічною безпекою підприємства

Модель організації ризик-менеджменту істотно залежить від рівня важливості для конкретного підприємства проблеми вирішення ризику (уникнення, утримання, передача) та проблеми зниження рівня ризику (управління якістю, диверсифікація, хеджування, управління капіталом).

Мінімальний набір вимог до систем управління ризиками на

підприємствах:

- цілеспрямоване та на постійній основі відстеження ризиків, з якими стикається підприємство у процесі своєї роботи, встановлення взаємозв'язків ризиків;
- оцінка ймовірності та наслідків виникнення тієї чи іншої несприятливої ситуації;
- формування та постійне оновлення інструментарію управління ризиками;
- встановлення лімітів ризиків, що приймаються підприємством, і компенсації за ризик, а також контроль за тим, щоб дані ризики знаходилися в межах затверджених лімітів;
- доведення до працівників підприємства величини ризику, усвідомлено прийнятої ними до проведення будь-яких операцій;
- вироблення рекомендацій щодо формування стратегії та ефективного розподілу ресурсів з урахуванням ступеня ризику;
- повнота та своєчасність відображення величин ризиків у системах управлінської інформації.

Фрагментоване управління ризиками: якщо управління ризиками і ведеться, то це здійснює кожен відділ самостійно (відповідно до своїх функцій), часто не взаємодіючи з іншими відділами. Насамперед, це стосується бухгалтерії, казначейства, планово-економічного відділу.

Інтегрований підхід до управління ризиками: компанія має загальну організаційну політику управління ризиками; управління ризиками координується найвищим керівництвом; всі заходи, створені задля управління ризиками, збалансовані і відбивають ставлення підприємства до масштабів того чи іншого ризику.

Епізодичний ризик-менеджмент: дії з управління ризиками робляться тоді, коли менеджери вважають це за необхідне.

Безперервний процес управління ризиками: процес моніторингу, ідентифікації, аналізу, розміщення пріоритетів ризиків та формування стратегії з урахуванням ризику безперервний.

Обмежений ризик–менеджмент: як інструментарій управління ризиками, найчастіше використовується страхування та уникнення ризиків.

Розширений ризик-менеджмент: беруться до уваги всі ризики, з якими так чи інакше стикається компанія; використовується широка методологічна база.

Таким чином, дані рекомендації зводяться до всебічної оцінки та контролю за ризиками. В ідеалі ризик-менеджмент повинен охоплювати всі види діяльності підприємства, що так чи інакше впливають на прибуток (капіталізацію). Це у свою чергу накладає певні вимоги як до організації бізнес-процесів, так і до організаційної структури.

3.3.Заходи з удосконалення управління системою економічної безпеки підприємства та їх прогнозна ефективність.

Розглянемо докладніше запропоновані заходи щодо підвищення економічної безпеки та визначимо ефективність їх реалізації для ТОВ “ДДК-МОТОРС”.

Першим заходом виступає проведення грамотної рекламної кампанії з використанням сучасних технологій (Рис 3.2).

Як вплине створення онлайн-каталогу і мобільного додатку фірми зміну виручки і прибутку можна побачити у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Прогнозні показники запропонованих заходів

Захід	Вартість послуги, грн	Зразковий вплив на прибуток	Зміна прибутку до 2025 року (прогноз), тис. грн
1. Створення онлайн-каталогу	250 000	на 11%	7626
2. Створення мобільного додатку	175 000	на 18%	

Рис 3.2 – Заходи з покращення рекламної кампанії ТОВ “ДДК-МОТОРС”

Таблиця 3.2 – Прогнозні показники запропонованих заходів

Захід	Вартість послуги, грн	Зразковий вплив на прибуток	Зміна прибутку до 2025 року (прогноз), тис. грн
1. Створення онлайн-каталогу	250 000	на 11%	7626
2. Створення мобільного додатку	175 000	на 18%	

Відтак відбудеться збільшення виручки від робіт на 29%, що, у свою чергу, призведе до зростання прибутку від реалізації (за інших рівних умов).

Забезпечення виконання запропонованих заходів потребує виділення відповідних витрат. Так, відкриття сайту для клієнтів та систематичне ведення

блогу в мережі Інтернет, активізація сайту за рахунок впровадження системи SEM із вбудованим модулем TimeScanner, який сприяє підвищенню лояльності клієнта коштуватиме ТОВ “ДДК-МОТОРС” 425 тис. грн. Додаткові витрати на навчання фахівців не потрібні, оскільки в штаті підприємства є посада менеджера з реклами, а встановлення та обслуговування програмного продукту здійснюється дистанційно. Модуль TimeScanner через мобільний додаток веде сервісну книжку клієнта, нагадує про необхідність здійснити обслуговування, пропонує альтернативні варіанти ремонту автомобіля в залежності від платоспроможності клієнта, шляхом підбору комплектуючих різних виробників. Впровадження подібних програмних продуктів із модулями просування сайту та обслуговування клієнтів за даними статистики у середньому сприяють збільшенню прибутку на 25-40%. Прогнозний прибуток ТОВ “ДДК-МОТОРС” від проведення рекламної кампанії становитиме 7,6 млн. грн.

Другим заходом для покращення фінансово-господарської діяльності та збільшення обсягу коштів ТОВ “ДДК-МОТОРС” було запропоновано запровадження нового виду робіт брендування, бронювання та полірування керамікою.

Брендування авто є ефективним інструментом бізнесу, що дозволяє зробити його ще більш успішним. Корпоративний транспорт – прекрасний рекламоносій, адже такі автомобілі так само, як і інші учасники дорожнього руху пересуваються вулицями Києва та інших регіонів України, і стоять у пробках. Не виключено, що в потоці авто або на стоянці є потенційні клієнти, які готові придбати товар чи послугу ТОВ “ДДК-МОТОРС”. Брендування корпоративного транспорту – це не лише спосіб донесення інформації, а й складова іміджу компанії. Брендування авто, незалежно від його призначення, вантажопідйомності та технічних характеристик – це процес, в ході якого на будь-які зовнішні поверхні наноситься плівка, що самоклеїться. Дане покриття може містити будь-яку інформацію:

- логотип товариства;
- рекламний слоган;

- звернення та заклики до дій;
- цікаві пропозиції;
- контактні дані;
- рекламу конкретних товарів і послуг.

Попередньо розробляється дизайн-проект, з урахуванням думки замовника. Товариство використовує лише якісні матеріали. Наприклад, кабіни вантажівок оформляються за допомогою вінілових плівок із зображенням, надрукованим різними способами. Металеві кузови та фургони можуть бути оформлені високоміцними плівками ПВХ. Брендуння «Газелі» та інших малотонажних вантажівок залежить від типу кузова. Наприклад, поверхня тенту може бути пофарбована спеціальною фарбою (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Прайс-лист нанесення аерографії на автомобіль

Найменування	Ціна, грн
Ескіз нема ціни	-
100% площі а/м	12000
Два борти	9000
Капот	3500
Кришка багажника	3500
3/двері	3500
Бампер	3500
Аерографія нема ціни	-
1 деталь	9000
Капот	12000

Крім різного роду плівок для тонування, які все ж таки більше потрібні «для краси», доцільно впровадити послугу з бронювання скла прозорою плівкою – її не видно, проте від неї дуже багато користі. Тому що, обклеївши кузов машини антигравійною плівкою, без захисту залишаються шибки автомобіля. А лобове скло від дорожнього бруду, піску і камінців, що летять

з-під коліс, страждає анітрохи не менше, ніж елементи передньої частини кузова, такі як капот і бампер.

Деякі недобросовісні майстерні пропонують своїм клієнтам захистити лобове скло, обклеївши його плівкою, проте використовують ті самі різновиди антигравійної плівки, що використовуються для захисту поверхні кузова. Робити це не можна категорично, тому що поверхня таких плівок занадто м'яка, і вже через пару тижнів вони стануть каламутними і покриються павутинням подряпин, через яке щось розгледіти буде дуже проблематично.

Це не найкраще позначиться на безпеці водіння, особливо в темний час доби, та й на самопочутті водія, який матиме вічну мігрень від постійної напруги очей. Товариство не намагається заощаджувати на безпеці клієнтів та їх здоров'ї, а тому для захисту лобового скла ми будемо застосовувати спеціальний вид плівки нового покоління, який призначений саме для захисту лобового скла та вкрай стійкий до абразивної дії «двірників».

Якщо на сьогоднішній день бронювання бічного скла автомобіля не є чимось дивовижним, хоча ця послуга на ринку автостайлінгу з'явилася нещодавно, то бронювання лобового скла, це справді прорив у сфері захисних технологій. Бронювання автомобіля антигравійними плівками за останні 7-8 років дійсно набуло масового характеру.

Таблиця 3.4 – Ціни на бронювання скла (товщина плівки 200 мікрон)

№ з/п	Найменування деталі	Захисні плівки на скло автомобіля, грн.		
		Клас AC	Клас ES	Позашляховики
1	Лобове скло	12000	12000	12000-14500
2	Бічне скло	3600	3600	4800
2	Заднє скло	9000	12000	12000

Полірування автокерамікою – це нанесення тонкого складу на основі неорганічних сполук (титан, діоксид кремнію, карбідів тощо), що є основою кераміки. Звідси і назва цього покриття. Його склад – невеликі зерна розміром

близько 100 нанометрів. Завдяки цьому можливе нанесення тонкого та ефективного захисного шару завтовшки всього кілька мікрон. У захисному нанокерамічному покритті широко використовують властивості кераміки: висока міцність; хімічна стійкість до агресивних середовищ великого міста; прозорість. Це дозволяє не боятися легких подряпин від гілок та кущів, антиожеледних реагентів та міського пилу.

Завдяки невеликим частинкам у процесі керамічного полірування відбувається проникнення частинок у пори, нерівності та мікротріщини лакофарбового покриття. Це забезпечує механічну взаємодію захисного покриття та ЛФП автомобіля (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5 – Прайс-лист на кераміку

Клас автомобіля	Стан авто	3 D, E- клас	S-клас та кросовери	V-клас та позашляховики
Захисне крамничне покриття Ceramic Pro 9H 3 шари	нове	4400	5700	6300
	б/в*	5100	6300	6800
Захисне крамничне покриття Ceramic Pro 9H 5 шарів	нове	4700	6400	6800
	б/в*	5300	6700	7400
Захисне крамничне покриття Ceramic Pro 9H 7 шарів	нове	5600	6800	7200
	б/в*	5700	7100	7890

Для б/в авто у вартість буде включено дітейл полірування кузова. Керамічне полірування надає кузову вигляду авто, що щойно зійшов з конвеєра, а може навіть краще. Гарний зовнішній вигляд – це лише верхівка всіх переваг, які дає це покриття.

Хімічна стійкість забезпечується завдяки інертності кераміки до всіх агресивних хімічних впливів.

Завдяки цьому до корпусу автомобіля не доходить жодних шкідливих

речовин. Водно- та брудо відштовхування досягається за рахунок гладкої поверхні.

Керамічне полірування затирає всі нерівності та мікротріщини, виключаючи можливість затримки води на поверхні машини. Захист від дрібних пошкоджень виконується завдяки міцності керамічних частинок.

Це найбільше серйозне навантаження на покриття і від інтенсивності навантаження залежить термін служби покриття. Захищає ЛКП від ультрафіолетового випромінювання, дозволяючи фарбі не вицвітати і залишатися абсолютно новою.

Окремо слід зазначити, що в даний час цехи ТОВ “ДДК-МОТОРС” завантажені лише на 65% від можливої потужності через падіння попиту на фарбування автомобілів. Конкурентна перевага полягає в тому, що на підприємстві працює команда фахівців, які пройшли навчання, з досвідом роботи, оснащені сучасним обладнанням цехи і камери для сушіння.

На підставі вивчення виробничих можливостей, наявності фарбувальних цехів та кваліфікації співробітників прогнозована частка ринку з виконання робіт «Поліровка керамікою» складе 4%, «Брендування» - 3,5%, «Бронювання скла» - 17%.

Крім того, ціни ТОВ “ДДК-МОТОРС” будуть значно нижчими, ніж у конкурентів, оскільки не потрібна закупівля дорогого обладнання та наймання працівників.

Для впровадження даних видів робіт у ТОВ “ДДК-МОТОРС” є професійні інструменти мокрого шліфування (Makita PW 5000 СН, яка оснащена потужним двигуном та системою подачі рідини зі зручно розташованим регулятором), які є ефективними для обробки автомобілів нанокерамікою.

З метою проведення раціональної цінової політики на нові види робіт пропонується використовувати матеріали для покриття керамікою та бронювання скла японської фірми WILL SON Silane Guard.

Вартість упаковки для полірування керамікою складає 4120 грн, цього обсягу вистачає на 4-6 шарів покриття.

Прогнозний прибуток від виконання нових видів робіт складе 12 млн. грн.

Отже, реалізація запропонованих рекомендацій дозволить ТОВ “ДДК-МОТОРС” значно розширити їх список робіт і збільшити рівень рентабельності (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6 – Прогноз показників рентабельності ТОВ “ДДК-МОТОРС” на 2025 рік

Показники	2023 рік	2025 рік	Відхилення(+)
Рентабельність короткострокових активів, %	2,032	2,075	+0,043
Рентабельність довгострокових активів, %	3,363	3,688	+0,325
Рентабельність сукупних активів, %	0,013	0,0155	+0,0025
Рентабельність позикового капіталу, %	5,594	6,208	+0,614
Рентабельність власного капіталу, %	1,644	1,721	+0,077
Рентабельність сукупного капіталу, %	0,013	0,015	+0,002
Рентабельність продажів, %	1,771	1,982	+0,211

На закінчення оцінимо ймовірність банкрутства за методикою Альтмана на прогнозний 2025 рік в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 Розрахунок і мовірності банкрутства ТОВ “ДДК-МОТОРС” за методикою Альтмана на 2025 рік (прогноз)

Показники	2023 рік	2025 рік
K1	0,350	0,361
K2	0,113	0,012
K3	0,016	0,018
K4	2,205	2,402
K5	0,670	0,720
Z	3,241	3,721
Імовірність банкрутства	вкрай низька	вкрай низька

Розрахунок ймовірності банкрутства для ТОВ “ДДК-МОТОРС” на 2025 рік показав, що зведений коефіцієнт ймовірності банкрутства становив 3,721, отже ймовірність банкрутства вкрай низька.

Для розрахунку ймовірності банкрутства за методикою п’ятифакторної дискримінаційної моделі розглянемо дані таблиці 28.

Таблиця 28 – Розрахунок імовірності банкрутства за методикою п’ятифакторної дискримінаційної моделі у ТОВ “ДДК-МОТОРС” на 2025 рік (прогноз)

Показники	2023 рік	2025 рік (прогноз)
K1	0,859	0,876
K2	2,502	2,598
K3	0,720	0,753
K4	1,672	1,752
K5	0,026	0,032
P	2,804	2,912
Імовірність банкрутства	Фінансовий стан стійкий, ймовірність банкрутства незначна	Фінансовий стан стійкий, ймовірність банкрутства незначна

Дана методика визначає, що фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” у прогнозному 2025 році стійкий, ймовірність банкрутства незначна.

Висновки до РОЗДІЛУ 3.

З аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ “ДДК-МОТОРС” можна сформулювати такі загрози.

По-перше, на підприємстві спостерігається негативна динаміка збуту у другій половині 2022 року та I кварталі 2023 року, причому за всіма трьома видами виконуваних ТОВ “ДДК-МОТОРС” робіт.

По-друге, простежується скорочення обсягів виконуваних робіт за 9 місяців на 34%.

У зв'язку з означеними проблемами виникає необхідність визначення можливих варіантів їх вирішення.

Одним із перших варіантів покращення фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” є проведення грамотної рекламної кампанії з використанням сучасних технологій, наприклад, таких як системи просування бізнесу через мережу Інтернет з використанням програм SEM.

Для того, щоб охопити якомога більшу кількість споживачів, ТОВ “ДДК-МОТОРС” слід розширити інформаційне надходження про підприємство та його послуги населенню. Дуже часто потенційні покупці просто не знають про фірму, яка їм потрібна, отже, будь-яка своєрідна реклама даватиме результат негайно.

Для надання всіх послуг ТОВ “ДДК-МОТОРС” слід розробити для початку свій онлайн-каталог пропонованих робіт, для наочності розбити його на розділи – це дозволить потенційним клієнтам наочно та максимально отримати інформацію.

На сьогоднішній день дуже популярним та затребуваним стало представлення продукції, робіт та послуг в онлайн-каталогах.

Надалі, для збільшення виручки та зростання прибутку, дуже ефективним було б створити свій мобільний додаток, на якому також було б представлено всю інформацію, що стосується підприємства. Найчастіше, щоб дізнатися якусь інформацію, люди намагаються знайти потрібне саме через

Інтернет, тобто це найкоротший шлях підприємству заявити про себе.

З метою продовження ефективної фінансово-господарської діяльності та збільшення обсягу коштів ТОВ “ДДК-МОТОРС” доцільно запровадити нові види робіт, такі як:

- покриття плівкою – брендування автомобілів, бронювання стекол;
- полірування автомобілів – полірування автокераміка.

Також пропонується до розгляду та впровадженню у ТОВ “ДДК-МОТОРС” програма управління ризиками – це розроблена лише на рівні підприємства система планування, забезпечення та організації заходів, необхідних для мінімізації збитків (втрат), викликаних випадковими подіями.

ВИСНОВКИ

Для прогнозування та управління системою економічної безпеки розглянуто можливість використання багатofакторних моделей Альтмана, Дюрана та п'ятифакторної дискримінаційної моделі.

Основні засоби підприємства збільшуються за рахунок придбання нового обладнання, придбано автомобіль для перевезення продукції. Це призвело до зростання основних засобів, перевищило зростання доходу від реалізації за короткостроковими активами. В результаті становище погіршилося, про що свідчить зниження коефіцієнту оборотності короткострокових активів на 0,04 пункту і уповільнення тривалості обороту короткострокових активів на 11 днів. Водночас, віддача короткострокових активів зросла на 0,04 відсотка.

Зростання коефіцієнта автономії свідчить про збільшення фінансової незалежності ТОВ “ДДК-МОТОРС”, зниження ризику фінансових труднощів у майбутньому. Зниження коефіцієнта маневреності негативно характеризує фінансове становище.

Платоспроможність ТОВ “ДДК-МОТОРС” зросла, що підтверджується зростанням основних показників ліквідності та платоспроможності. Коефіцієнт платоспроможності збільшився, що з зростанням коштів та його еквівалентів і зниженням величини зобов'язань, термін погашення яких наступив. Нормативне значення цього показника знаходиться на нижній його межі. Усі показники рентабельності ТОВ “ДДК-МОТОРС” мають позитивну динаміку.

В результаті аналізу було виявлено моменти, які можуть негативно вплинути на господарську діяльність ТОВ “ДДК-МОТОРС”. По-перше, на підприємстві спостерігається негативна динаміка збуту в другій половині 2022 року та I кварталі 2022 року, причому за всіма трьома видами виконуваних ТОВ “ДДК-МОТОРС” робіт.

По-друге, простежується скорочення обсягів виконуваних робіт за 9 місяців на 34%.

У зв'язку з означеними проблемами виникає необхідність визначення можливих варіантів їх вирішення.

Одним із перших варіантів покращення фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ “ДДК-МОТОРС” є проведення грамотної рекламної кампанії з використанням сучасних технологій, наприклад, таких як системи просування бізнесу через мережу інтернет з використанням програм SEM.

З метою продовження ефективної фінансово-господарської діяльності та збільшення обсягу коштів ТОВ “ДДК-МОТОРС” доцільно запровадити нові види робіт, такі як:

- 1) покриття плівкою – брендування автомобілів, бронювання скла;
- 2) полірування авто – полірування автокераміка.

Реалізація запропонованих заходів дозволить ТОВ “ДДК-МОТОРС” значно збільшити рівень рентабельності.

Для прогнозування ймовірності банкрутства проведено діагностику за моделлю Альтмана та п'ятифакторної дискримінаційної моделі. Фінансовий стан ТОВ “ДДК-МОТОРС” стійкий, ймовірність банкрутства незначна. Рейтингове число 2025 року навіть дещо зросло, що позитивно характеризує підприємство.

При вивченні цієї теми було досягнуто мети випускної кваліфікаційної роботи та вирішено усі завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЕРЕЛ

1. Акімова О. В. Дослідження можливостей адаптації та використання міжнародних типологій в системі фінансового моніторингу України. Технологический аудит и резервы производства. 2016. № 5/4 (31). С. 51–57.
2. Актуальні методи і способи легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму : Типологічне дослідження від 2012р. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu/tipologichne-doslidzhennya-aktualni-metodi-i-sposobi-legalizacziji-vidmivannyadoxodiv-oderzhanix-zlochinnim-shlyaxom-ta-finsuvannya-terorizmu.html>.
3. Андрійченко Ж. О. Визначення напрямів інституційних змін для забезпечення ефективного функціонування ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. URL: <http://globalnational.in.ua/issue-17-2017>.
4. Андрійченко Ж. О. Визначення рівня конкордації НОР і результатів 5 раунду взаємного оцінювання MONEYVAL відповідності системи ПВД України рекомендаціям FATF. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 23. С. 441–447. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/85.pdf>.
5. Андрійченко Ж. О., Внукова Н. М., Пукала Р., Смоляк В. А. Розвиток ризик орієнтованого підходу в сфері фінансового моніторингу в Україні згідно з європейськими вимогами. Євроінтеграційні аспекти розвитку ринків фінансових послуг : монографія. за заг. ред. докт. екон. наук, проф. Н. М. Внукової та канд. екон. наук Р. Пукала. Харків: ТО Ексклюзив, 2018. С. 121–142.
6. Андрійченко Ж. О., Літвінова С. О. Статистичне обґрунтування необхідності запровадження ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу в Україні. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць ХНАДУ. № 2 (17). 2017. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 49–55.
7. Андрійченко Ж. О. Фінансовий моніторинг у системі управління ризиками ринків фінансових послуг Розвиток системи управління ризиками ринків фінансових послуг: монографія. Наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. Харків: Ексклюзив, 2014. С. 140–150.

8. Ачкасова С. А. Критерії віднесення фінансових операцій до сумнівних або незвичних. Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків, 2013. С. 18–23.

9. Балануца О. О. Місце і роль фінансового моніторингу в Україні як основоположного чинника ефективної боротьби держави з легалізацією (відмиванням коштів) та фінансуванням тероризму. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2011. № 1. С. 5–42.

10. Баранов Р. О. Світова емпірика впровадження політики протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Вісник НАДУ. 2015. № 3. С.33–39.

11. Бачо Р. Й. Формування концепції розвитку ринків небанківських фінансових послуг України. Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки» Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2016. № 13. URL: <http://global-national.in.ua/archive/13-2016/132.pdf>.

12. Безродна О. С., Лесик В. О. Теоретико-методичні аспекти оцінювання фінансової стабільності банківської системи. Проблеми економіки. 2017. № 2. С. 251–262.

13. Білько Т. О. Правові проблеми визначення поняття «фінансовий моніторинг». Фінансове право. 2011. № 2 (16). С. 4–7.

14. Болобуєв А. Ф. Про деякі стандарти злочинної поведінки в технології організованої економічної злочинності. Тенденції української економіки. 2013. № 76. С. 8–12.

15. Бондар М. І., Бондар Т. А. Ідентифікація клієнтів аудиторами (аудиторськими фірмами) у процесі здійснення фінансового моніторингу. Незалежний аудитор. 2014. № 7. С. 2–10.

16. Буткевич С. Національний банк України як суб'єкт державного фінансового моніторингу. Юридична Україна. 2010. № 3. С. 52–57.

17. Вейц О. І. Обґрунтування поняття легалізації доходів клієнтів банку. Бізнес Інформ. 2019. № 1. С. 337–342.

18. Вейц О. І. Свідectво про реєстрацію авторського права на твір «Фактори

легалізації злочинних доходів та їх врахування при здійсненні операцій клієнтів банків» № 80166 від 11.07.2018 с.

19. Вейц О. І. Система запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку в Україні : проблеми формування та структуризації. *East European Science Journal*. 2019. № 5 (45). Volume 10. pp. 13–21. URL: https://eesa-journal.com/wp-content/uploads/EESA_may10.pdf.

20. Вейц О. І. Фактори легалізації злочинних доходів та їх врахування при здійсненні операцій клієнтів банків. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2018. Svazek 4. vydání 1. 2018. С. 53–64.

21. Внукова Н. М. Застосування ризик орієнтованого підходу для розвитку системи фінансового моніторингу. *INFOS-2019: Збірник тез доповідей учасників*

22. Внукова Н. М. Нормативні та організаційні аспекти здійснення фінансових розслідувань у системі фінансового моніторингу. *Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія. / За заг. ред. д. е. н., доц. Вівчар О. І. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с. ISBN 978-966-654-544-5 С. 361–382.*

23. Внукова Н. М., Ачкасова С. А. Оцінка впливу моделі державного регулювання на розвиток ринку фінансових послуг. *Ринок фінансових послуг: погляд у майбутнє : монографія. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2019. С. 80–101.*

24. Внукова Н. М., Гонтар Д. Д., Воротинцев М. М. Інструментарій управління ризиками «відмивання» коштів на основі визначення рівня зв'язності фінансових компаній та кредитних спілок. *Управління розвитком*. 2018. № 4. С.40–51.

25. Внукова Н. М., Давиденко Д. О. Розвиток ризико-орієнтованого підходу до оцінки клієнта при фінансовому моніторингу на ринку нерухомого майна. *Управління розвитком*. 2019. № 17. Вип. 1. С. 63–72. doi:10.21511/dm.5(1).2019.06.

26. Внукова Н. М., Онегіна В. М. *Agricultural Insurance in the USA: An Example of Public-Private Partnerships in Agricultural Risk Management. Social transformations of the national economy in the context of european integration processes: Collective monograph. Yu. Pasichnyk and others: [ed. by Doctors of Economics Sciences, Prof. Lupenko Yu., Pasichnyk Yu.] Shioda GmbH, Steyr, Austria, 2019. pp. 104–111.*

27. Воловець Я. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч.

посіб. Київ : Алерта, 2005. 199 с.

28. Глібко С.В. Правове забезпечення використання інновацій банку ми при наданні послуг в мережі Інтернет. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет\ за ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. – Харків: Право. 2016. С. 155-165.

29. Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) URL: http://www.sdfm.gov.ua/content/File/Site_docs/2008/20.09.08/40_ukr_new-3.htm.

30. Демчишак Н. Б. Фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні: дис.д-ра екон. наук: 08.00.08 / Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. Львів, 2017. 460 с.

31. Деєва Н. Е. Внутрішній контроль у системі ризик-менеджменту комерційного банку. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Черкаси: ЧДТУ, 2009. Вип. 23, ч. 2. С. 86–91.

32. ДСТУ ISO/IEC 27001:2015. Методи захисту системи управління інформаційною безпекою: затв. Наказом від 18.12.2015 р. № 193. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2015.

33. Економічні нормативи URL: <https://www.bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.

34. Жорнокуй Ю. М. Правове регулювання венчурного підприємництва (цивільноправовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2003. 184 с.

35. Звіт за результатами секторальної оцінки ризиків використання ринку нерухомості для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму. URL: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/11/sektoralna-neruxomist_21_11_2018.pdf.

36. Керівництво по застосуванню ризик-орієнтованого підходу «Віртуальні валюти». URL: Http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160805/rek%202.pdf.

37. Козак Ю. Г., Мацкул В. М. Математичні методи та моделі для магістрів з економіки. Практичні застосування : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 254 с.

38. Колодізев О., Агаджанян А. Оптимізація управління кредитним

обслуговуванням клієнтів банку. Формування ринкової економіки в Україні. 2019. Вип. 41.С. 248–255.

39. Методологія наукової діяльності : навч. посіб. / за ред. Д. В. Чернілевського. Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.

http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=227&art_id=1110&lang=uk.

40. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 9. Ст. 50.

41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. □ Режим доступу: www.rada.gov.ua

42. Зорій Н.М., Мельник Н. Г. Теоретико-організаційні аспекти внутрішнього контролю витрат виробництва готової продукції на підприємстві. Економіка: реалії часу, 2012. № 3 4. С. 94-100.

43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 / Міністерство фінансів України. и К Ь : <http://zakon4.rada.gov.Ua/laws/show/z0336-13>

44. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2015. 653 с.

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Наказ № 318 від 31.12.99 зі змінами та доповненнями [Http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00).

46. Фінансовий стан підприємства – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансовий_стан_підприємства.

47. Фінансовий стан підприємства: поняття, значення. BizReview – Все про бізнес. URL: <https://bizreview.com.ua/finansovij-stan-pidpriyemstva-ponyattyaznachennya/>

48. Тараруєв Ю.О. Сутність та діагностика фінансового стану підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2021. № 2(82). URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-16>.

49. Ткаченко А. М., Єлець О. П. Дескриптивні моделі діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. Економічний вісник

Донбасу.2008. С. 149–151.

50. Ткаченко А., Подзігун Я., Кулік Ю. Удосконалення аналізу фінансового стану на українських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. 2020. № 57. С. 45–53. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2021.1\(80\).2244](https://doi.org/10.26906/EiR.2021.1(80).2244)

51. Рентабельність власного капіталу. jak.koshachek. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/rentabelnist-vlasnogo-kapitalu.html>.

52. Роганова Г. О., Кравченко І. В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Галицький економічний вісник. 2021. Т. 4, № 71.

53. Романович А.В, Орехова Н.О. Сутність та поняття фінансового стану підприємства. Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність. 2016. С. 283–285.

54. Семенов А.Г., Беженар Ю.М. Оцінка фінансового стану підприємства. Держава та регіони. 2016. №4-5. С. 47-50 40. Семенова К. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. НАУКОВИЙ ВІСНИК Одеського національного економічного університету. 2021. Т. 5-6, № 282-283. С. 77–82. URL: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2021-5-6-282-283-77-82>.

55. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. Аніловської Г.Я., Висоцької І.Б. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

56. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2018. № 3. Т. 29 (68). С. 173–180.

57. Захарова Н.Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2013. № 2 (3). С. 128–133.

58. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003. 240 с.

59. Швиданенко Г.О., Олесью О.І. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія. Київ : КНЕУ, 2002.

60. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч. посібник, 4-е вид., стереотип. Львів : Новий Світ-2000, 2006. 344 с.

61. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємств: Навчальний посібник. – Л.: Сполом, 1999 – 211 с.
62. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2003 р. – 240 с.
63. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. –2 – ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
64. Швиданенко Г.О., Олесью О.І. – Сучасні технології діагностики фінансово- економічної діяльності підприємства: Монографія – Київ.: КНЕУ, 2002 .
65. Іщенко Н.А., Коваленко Т.О. Оцінка ефективності формування грошових потоків підприємства. Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету. 2011. Вип. 11. Ч. 2. С. 165–170.
66. Корбутяк А.Г., Бута М.М. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства». Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 16 (1). С. 149–153.
67. Корнєва Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. 2013. Вип. 5.1. С. 55–60.
68. Мельник Т.А., Заніздра В.С. Економічна сутність фінансового стану підприємства. Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету. 2012. Вип. 11. Ч. 2. С. 102–104.
69. Насібова О.В., Івашкевич І.О. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. 2019. № 30. С. 185–188.
70. Носова Є. Система показників оцінки фінансового стану 70 підприємств. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2012. Вип. 138. С. 53–57.
71. Сорока Й.Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств в сучасних умовах господарювання. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2015. Вип. 2. С. 363–367.